

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.**

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.
Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 300 K, na 1/2 strani 200 K, na 1/3 strani 100 K, na 1/6 strani 50 K in na 1/12 strani 25 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 10. V Ljubljani, 31. maja 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: Kako stojimo z dobavo modre galice. — Kilavi prasiči. — Proti prasičji rdečici naj cepijo izključno le pravi živinozdravniki. — Svinjaki iz betona, opeke ali lesa. — Najnovejše in najvažnejše izkušnje glede zatiranja peronospore in paleža. — Vpliv letošnjega pomladanskega mraza na nadaljni razvoj trtja in grozdja. — Zakaj se novo vino slabo čisti? — Necepljene ameriške trte, ki neposredno rode in njih pravi pomen za vinogradništvo. — Pepel travnim rastlinam dobro hranilo. — Izvrševanje paše. — Vprašanja in odgovori. Poročila podružnic. Raznoterosti. — Uradne vesti.

Kako stoji z dobavo modre galice.

Slovenska kmetijska družba je pravočasno, in sicer ob Novem letu, kupila 75 vagonov modre galice v Ustju na Češkem. Vso to galico bi družba lahko dobila že meseca januarja. Glede oddaje te modre galice je družba objavila v prvi številki letošnjega „Kmetovalca“ obširen razglas. Oddajna cena je bila določena na K 8·50 za kg na mestu razdeljevalnic in bi se lahko ta cena takrat neizpremenjena držala.

Objavljena cena se je pa mnogim, ki razmer niso poznali, zdela previsoka, nastal je zaradi nje velik hrup, češ, da je modro galico iz Nemške Avstrije znatno ceneje dobiti. Res se je takrat pri nas ponujala modra galica iz Nemške Avstrije približno po K 5·50, a vse te ponudbe so bile neobvezne in so bile v protislovju s tistim, kar je določil državni urad za kmetijstvo Nemške Avstrije.

Tukajšnja deželna vlada je pa vendarle sklenila za slovenske vinogradnike nakup modre galice v Nemški Avstriji, ki naj jo družba razdeli. V seji glavnega odbora dne 23. januarja t. l. se je vzelo to na znanje in bivši družbeni ravnatelj, ki je zakrivil nakup dražje modre galice v Ustju na Češkem, je to kupčijo prevzel na svojo odgovornost. Ker mu je vsled tega pretila ogromna denarna škoda, je skušal na vse načine kupčijo razdreti, kar se mu pa ni posrečilo.

Tako je prišlo, da je imela kmetijska družba kupljenih 75 vagonov modre galice iz Nemške Avstrije, in družbeni ravnatelj pa 75 vagonov iz Ustja na Češkem.

Kmalu se je pokazalo, da je družbeni ravnatelj ki ima 25letne izkušnje pri nakupu modre galice, vendarle prav imel s svojim nakupom.

Nemška Avstrija je najprej delala pri izvozu svoje modre galice velike težkoče, ker je prizadeti urad na Dunaju galico prepoceni prodal in so tvornice zahtevale znatno višjo ceno. Najprej so proti običaju zahtevali plačilo dragih zabojev. Ko so z valutarnih ozirov prodali v Švico 50 vagonov modre galice, niso več mogli besede držati, pričeli so se izgovarjati s pomanjkanjem vagonov, delavcev in premoga ter z dragimi mezdami. Kmetijska družba ima kar naprej enega svojih uradnikov na Dunaju, ki nadzira izdelovanje modre galice, pritiska na odpošiljatev in sploh vse stori, kar je mogoče. Kmetijska družba je celo dosegla, da je prišla nemška tvornica poleg Dunaja pod državno nadzorstvo, da se ne more z ničevimi razlogi izgovarjati in na skrivaj modre galice drugam dražje prodajati, kar je dejansko delala. Da bi ne prišli vinogradniki v zadrego, je družba na svoje stroške poskrbela, da dobijo nemško - avstrijske tvornice premog iz Slovenije, a komaj je to dosegla, je že prišla prepoved izvoza premoga v Nemško Avstrijo. Posledica vsega tega je, da je morala družba povišati oddajno ceno modri galici na 650 K, ki je pa danes tudi že prenzka, kajti vožnjo na železnici so potrojili in v mesecu maju so uveljavili visoko carino na modro galico. Preden pride vsa v Nemški Avstriji kupljena modra galica v Slovenijo, bo že toliko stala, kakor v mesecu januarju kupljena v Ustju na Češkem.

Slovenska kmetijska družba je sedaj v veliki zadregi, kajti galica jo od vagona do vagona več stane, a ona ne sme enkrat določeno ceno izpreminjati, in slednjič, kako pridejo eni do tega, da dobijo galico ceneje kakor drugi. Družba je zavezana sama premog kupovati in ga na Dunaj proti obračunu pošiljati,

seveda če je izvoz sploh mogoč, premog pa tudi dražji postaja in zato tvornice galice dražje zaračunavajo. Kdo bo povrnil družbi veliko izgubo, ki se bo končno bržkone pokazala?

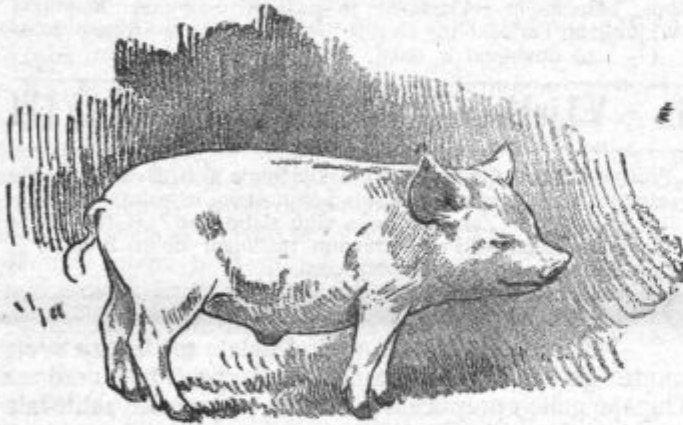
Pa vse to se da končno, četudi z velikimi težkocami urediti, če se poglavitno doseže, t. j., da imajo vinogradniki pravočasno modro galico v rokah. Obstoji namreč velika nevarnost, da tega ne bo, kajti, namesto da bi naši vinogradniki imeli že vseh 75 vagonov modre galice v rokah, jo je do danes došlo šele 38 vagonov. V hipu, ko pišemo ta članek, so trije vagoni zopet naloženi, a zaradi železniškega prometa zadržani in 10 vagonov pa leži nenaloženih v tvornici.

Ce bodo vinogradniki trpeli škodo zaradi pomanjkanja modre galice ali zaradi pozne določiljatve, ne zadene vodilnih krogov pri Slovenski kmetijski družbi nikaka krivda, ampak le tiste neodgovorne kroge, ki so se vmešavali v zadevo, ki je ne razumejo.

Nujno prosimo, naj se Slovenske kmetijske družbe ne nadleguje kar naprej s pismi in brzojavkami, kdaj se določilje modra galica. Če je nima, je ne more odposlati in kadar jo ima, jo odpošlje po vrsti, kakor so naročila došla. Do konci meseca maja je družbi odpošiljatev vse galice obljubljena, če pa bodo na Dunaju besedo držali, pa družba seveda ne more jamčiti, ker ima preveč žalostnih prevar.

Kilavi prasiči.

Drob v trebuhu je pokrit s trebušno mreno in čež to se raztega vnanja koža. Če trebušna mrena iz kateragakoli vzroka počni, pa morejo čreva stopiti med vnanjo kožo in trebušno mreno, in naredi se bula, ki jo imenujemo kila. Taka bula ni vroča in tudi ne boli,

Podoba 16.

živinozdravnik z operacijo, ki se pa navadno ne izplača, zato je bolje take pujske spitati ter jih kmalu zaklati.

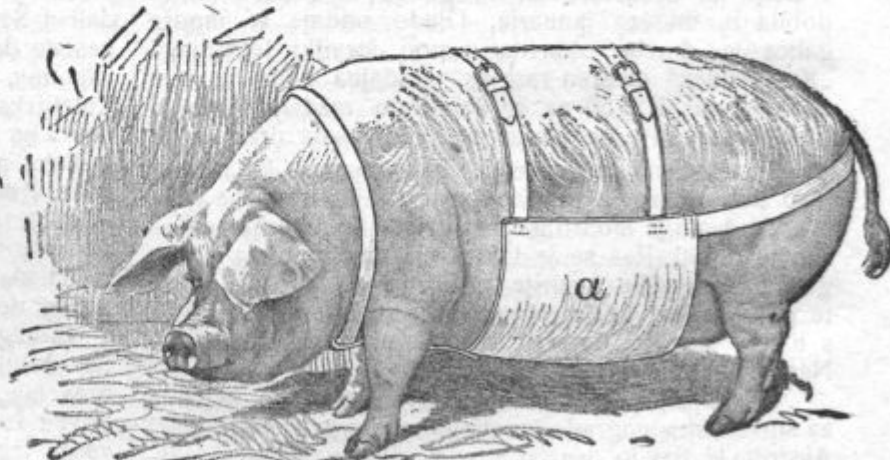
Kilo na popku posebno lahko dobijo pujski, ki se kvišku spenjajo in se postavljajo na zadnji nogi, kar se rado dogaja v svinjakih, kjer ni nikakega reda in se lačne živali, hrepeneče po krmi, spenjajo ob svinjakovi steni in nestrpno pričakujejo osebe, ki jim navadno donša pičo.

Velikih kil na popku, enako kilam v dimljah, ne gre zdraviti, dočim majhne, n. pr. za oreh velike kile, kakor jo kaže podoba 16. pri mladem prasiču, more vsak prasičerejec sam zdraviti.

Prasič z majhno kilo na popku se položi na hrbet in se mu izstopla čreva s primernim pritiskom potisnejo v trebušno votlino nazaj. Potem se vzame gost mizarski klej (lim), ki je še dovolj gorak, a seveda ne prevroč, in se z njim dobro namaže koža nad kilo in okoli nje. Na kilo se položi v kleju namočena krpa in se z roko toliko časa tišči, da se krpa posuši in se trdno kože drži. To traja kakih 10 minut, da se ta poklejeni obliž dobro prime kože. Podoba 17. kaže

Podoba 17.

Podoba 18.

čuti se mehka, in če nanjo pritiskamo, bula izgine, t. j. čreva gredo nazaj v trebušno votlino. Kila more zelo nevarna postati, ker se s krmo napolnjena čreva ob razpoki trebušne mreže lahko zadržnejo, postanejo snetiva, in žival pogine.

Zlasti prasiči kaj lahko postanejo kilavi, ali kakor po nekodi pravijo, počeni. Kilavost se posebno rada pojavlja pri mladih živalih.

Mladi prasički so kilavi ali počeni v dimljah ali na popku. V dimljah kilave prasiče more zdraviti le

prasička s poklejenim obližem, ki kilo noter tišči. V kakih 6 tednih se počena trebušna mrena zarase, in takrat se obliž lahko odvzame, in sicer na ta način, da se z gorko vodo omehča.

Tudi odrasli prasiči lahko dobe na trebuhu kile, in sicer najlažje breje svinje, če se zataknejo na trebuhu ob kak špičast kol ali kaj podobnega. Kila pri odraslem prasiču je seveda nevarnejša in se na vsak način izplača takoj poklicati živinozdravnika. Do prihoda živinozdravnika naj se pa prasič poveže kakor

kaže podoba 18., kjer kaže črka *a* kos usnja, ki se trdno pripaše k trebuhu. Na mesto, kjer je kila, se dene kepa prediva med kožo in usnje, da se zadržuje uhajanje črev, kajti ta kepa prediva tišči na kilo in zadržuje čreva.

Proti prasičji rdečici naj cepijo izključno le pravi živinozdravniki!

O vprašanju, če naj se poveri cepljene prasičev proti rdečici preprostim ljudem, ki se naj jih za ta namen izučijo, razpravljajo ljudje, ki o bistvu tega cepljenja nimajo pojma. Govore namreč samo ljudje, ki vidijo živinozdravnike prasiče cepiti in mislijo, da vsa umetnost obstoji v vbrizgavanju cepiva, dočim se jim niti ne sanja, kaj je bistvo cepljenja in od česa je zavisen dober ali slab uspeh, odnosno ogromna škoda, ki jo strokovno ne dovolj naobražen človek more s cepljenjem povzročiti.

Kdor se hoče o predmetu nekoliko poučiti, ta naj naroči pri naši družbi spis „*Bistvo zdravljenja kužnih bolezni s cepljenjem, s posebnim ozirom na rdečico pri prasičih*“, ki stane s poštnino vred 50 vin.

Prasiči se cepijo proti rdečici, če se jih hoče zavarovati pred okuženjem sploh ali v svrhu zdravljenja že okuženih živali z odpornim (pasivnim) ali s tvornim, t. j. delujočim (aktivnim) cepivom na tri načine, in sicer:

1. Varstveno cepljenje z oslabeledimi kulturami.

2. Varstveno cepljenje z varstvenim cepivom in z oslabeledimi kulturami.

3. Odporno cepljenje ali cepljenje v sili.

Katerega teh načinov se je poslužiti, odloči v vsakem slučaju posebej strokovno naobražen človek, t. j. živinozdravnik, ki ima potrebno znanje o boleznih, povzročenih po bakterijah in ki dobro pozna učinek okuženja in cepljenja.

Cepivo je silno hud strup, s katerim namenoma povzročimo okuženje, ker nam je sedaj znano, kako umetno okuženje, t. j. cepljenje odvrta ali zdravi kužne bolezni. Cepljenje je nekako isto, kakor pravi prislovica: „*Hudiča izganjati z Belcebomom*“.

Od starosti, velikosti in od zdravstvenega stanja živali, ki se jo namerava cepiti, je zavisno, po katerem načinu se bo cepilo in koliko natančno določene množine odpornega ali tvornega cepiva se bo vbrizgalo, ali pa obe skupaj naenkrat, oziroma v določenemu roku vsako posebej na različnih mestih.

Cepivo se mora znati hraniti, da ne postane prestrupeno ali premalo, odnosno prav nič učinkujoče. To zna le oni, ki se je učil praktične bakteriologije in tehnike izdelovanja cepiva. Kdor se hoče to učiti, pa mora imeti malo več naravoslovne predizobrazbe, kakor jo imajo rezarji, živinozdravniški pomočniki in učenci kmetijskih šol.

S cepivom se mora prav ravnati, drugače ni ono skozinsko enakomerno in se lahko iz ene in iste posede vzame prestrupeno ali pa malo ali nič učinkujoče cepivo.

Najbolj izurjenemu in strokovno naobraženemu cepilcu se lahko pripeti kaka zmeta in le večak je sposoben v takem slučaju tisto odrediti, da se morebitna škoda odvrne. Takih slučajev ni malo, in če se živinozdravnik zmoti, tega samoobsebi nikomur ne pove, ampak zmoti hitro popravi, česar nevedčak ne more narediti in sploh zmoti glede nadaljnega ravnanja pravilno popraviti.

Tehnika izdelovanja cepiva ni tako lahka in še tisti, ki jo desetletja izvršuje, ne more jamčiti za popoln in enakomern izdelek cepiva. Sedaj bomo pa dobivali večinoma cepivo iz zavodov, kjer še nimajo dovolj vaje in izkušenj, zato bo cepivo silno različno. Le pravi večak, t. j. živinozdravnik bo znal z različno učinkujočim cepivom prav ravnati in odvrta zle posledice neenakomernosti napačno izdelanega cepiva.

Skrajno septično zvrševanje cepljenja je samoobsebi umevno, drugače se naredi s cepljenjem več škode nego koristi, vrhutega se lahko prenašajo različne kužne bolezni na zdrave prasiče.

Pri nas, ki imamo veliko prometa s prasiči s Hrvaškega in z Ogrskega, nimamo malo hude kužne bolezni, ki se imenuje prasičja kuga. So s prasičjo kugo okužene živali, ki pa ne zbole, so prasiči, ki so to bolezen že preboleli in slednjič taki, ki so okuženi, pa kuga še ni izbruhnila. Vsi taki prasiči so bacilonosci prasičje kuge in če se jih cepi s cepivom proti rdečici bodisi z enim ali z drugim, bodisi na en ali drug način, potem vselej nastane mešano okuženje, ki cepljeno žival prav gotovo umori. Le živinozdravnik, ki dobro pozna krajevne razmere, ki natančno zasleduje kužne bolezni svojega uradnega okrožja, bo vedel odločiti, če je v kakem svinjaku sploh prasiče cepiti proti rdečici ali ne.

Dalo bi se o tem predmetu še veliko povedati, a bodi dovolj. Zaenkrat — vsaj pri nas — razmere tako stoje, da mora vsak razsoden človek kar najodločnejše ugovarjati, prepustiti cepljenje proti rdečici pri prasičih ljudem, ki bi se jih za silo v to svrhu izvežbalo v kakih parmesečnih tečajih.

Zaenkrat mora pri nas še veljati načelo, da cepiva, ki je hud strup, ne sme dobiti v roke lajik in da je cepljenje prasičev proti rdečici odločno prepustiti edinole pravim živinozdravnikom.

Končno odločno zanikam razširjeno trditev, da se v Nemčiji cepivo proti rdečici od strani tamošnje vlade zastoj daje, ter pozovem naše kmetovalce, naj se ne zgražajo letos nad visokimi pristojbinami za cepljenje, kajti cepivo bo silno drago, če je bomo sploh dobili, živinozdravnik ima pa ob današnjih razmerah tisto pravico za svoje delo več računati, kakor vsak drug delavec. Sedaj dobite za prasiča 1000 K, ki je stal pred vojno 100 K, zakaj bi potem za cepljenje tudi sedaj desetkrat toliko ne plačali, kakor pred vojno?!

Gustav Pirc.

Svinjaki iz betona, opeke ali lesa.

Minuli so časi, ko smo gradili takozvane „svinjske palače“ iz betona ali železa. Prepričali smo se namreč, da v takih stavbah prasiči ne uspevajo tako, kakor bi si želeli, in da je umno vzrejevanje pujskov v njih skoro nemogoče. Ko smo potem skušali priti na sled tem nedostatkom betonskih svinjakov, smo dognali, da je edinole pomanjkanje luknjičavosti betonskih sten in stropa krivo temu zlu. Znano je, da proizvaja prasič večjo množino tekočih odpadkov, ki deloma izpuhtevajo v svinjaki in se na njegovem stropu zgostijo v kapljice. Vsled tega neprestano kaplja od stropa in ravnotako so stene vedno mokre. V vlažnem in toplenem vzduhu pa se najlaže razvijajo kali raznih bolezni, vsled česar v takih svinjaki zelo pogosto nastopajo prasičja kuga in razne druge bolezni.

Po teh izkušnjah smo se odločili svinjake staviti iz luknjičastega gradiva in skrbeti za njih zadostno prezračevanje. Kot zelo dobro snov za gradnjo svinjakov smatramo žgano opeko. Ta je v ognju dobro utrjena, vsled česar omogoči vodni pari in ogljenčevemu dvokisu, da skozi njo lahko izstopata na plan. Luknjičavost ugotovimo najlažje, če postavimo kos suhe opeke na enem koncu v vodo; čez kratek čas opazimo, da je postala vsa opeka vlažna, kar se je zgodilo vsled tega, ker je po tankih rovih, lasnicah, voda zlezla v njene gorenje dele. Pri zidanju svinjakov iz opeke uporabimo kot vezivo lahko tudi cement, da postane cela stavba bolj trpežna. Istotako naj bo tudi tlak iz opeke, mora pa imeti zadostno padca, da se scalnica lahko odteka.

Še bolj luknjičast nego opeka je les, ki se nikdar ne da tako zvezati, da ne bi ostalo dovolj lukenj in špranj, skozi katere vlaga odhaja. Ker so pa taki svinjaki manj trpežni, navadno ne kaže postavljati jih iz samega lesa, ampak le deloma, deloma pa iz opeke. To zadnje uporabljamo za tlakovanje, temelj in spodnji del sten, vse ostalo je pa iz lesa.

Če hočemo na pr. svinjak dozidati k že obstoječemu hlevu ali sploh v zvezi s kakim drugim gospodarskim poslojem, nam zadostujejo le tri stene iz opeke; strop in streha se zgradita iz lesa. Streho pokrijemo s strešno lepenko. Toda med streho in stropom moramo pustiti zadosten prostor, ki ga napolnimo s šoto, ječmenovimi plevami ali žaganjem. To je posebno pri strehah, ki so krite s strešno lepenko, neobhodno potrebno, če hočemo, da nam bo svinjak poleti hladan, pozimi topel in navzlic temu dopuščal prezračevanje. Pri večjih svinjaki se priporoča zgraditi tudi strop iz opeke, in sicer s pomočjo železnih vezi.

Če svinjak ima sledeče tri lastnosti: prvič je suh, drugič srednje topel in tretjič se da dobro prezračevati. Da dosežemo te dobre strani svinjaka, moramo mu prvič postaviti tlak približno 30 cm višje nego so zunanja tla, da se voda ne more stekati vanj. Tlak imej zadostno padca in primeren odvodni jarek za gnojnico, ki se naj izlahka steka v zunaj ležečo gnojnično jamo. Drugič je treba pri zidanju svinjaka paziti na primerno notranjo višino. Svinjak ne sme biti višji od 2 $\frac{1}{2}$ do 3 metre, da se lahko ogreje. Tretjič je pri večjih svinjaki skrbeti za zadosten pristop in odvod zraka. Posebno dobro so se sponesli taki prezračevalniki, ki se jih vzida v zunanje stene svinjaka. Ti imajo na zunanji strani zidu spodaj odprtino, skozi katero prihaja svež zrak v notranji prostor, znotraj v primerne višini pa luknjo, ki odvajajo pokvarjeni in vlažni zrak na zunaj. Priporočljivo je tudi pod stropom pustiti nekoliko lukenj za prezračevanje.

Za velike svinjake so se izkazale primerne tudi navpične zračne cevi, vendar morajo biti te zadostno osamljene (izolirane), da se vodna para na tej poti ne zgosti in ne pada v kapljah nazaj v svinjak.

Kakor za prezračevanje, tako moramo skrbeti tudi za zadostno razsvetlavo svinjaka. Žalibog se v tem oziru pri nas veliko greši; pogosto se sliši mnenje kmetovalcev in drugih, da prasič sploh ne potrebuje svetlobe; oziroma v temnih svinjaki še bolje uspeva. Proti takim nazorom je treba enkrat za vselej pibiti, da prasič, ravnokotako kakor vsa druga živa bitja na svetu, neobhodno potrebuje svetlobe za svoj razvoj. Svetloba je najboljši razkuževalec. Ona deloma obvaruje živali pred raznimi kužnimi boleznimi, ker solnčni

žarki umorijo bakterije, ki jih povzročajo. Svinjak imej torej čim več in čim večja okna. Ta se uporabljajo istočasno za prezračevanje.

Tudi stene med posameznimi koči ne smejo biti neprodorne, da se tudi tu lahko vrši medsebojno izmenjavanje zraka. V to svrhu so najbolj primerni leseni hlodi ali močne deske, ki jih na koncih prosto vložimo med primerne železne traverze. Koči morajo biti zadostno prostorni, da se živali v njih lahko pregibljejo in da porabljeni zatohli zrak ne zaostaja v njih, kajti zrak, ki je prenasičen z ogljikovim dvokisom, se težko vdihava. Slednjič je treba še opozoriti, da ne smemo postaviti živali v novozgrajeni svinjak prej, nego se je popolnoma osušil, kajti prepogosto se sliši, da so prasiči oboleli v novih svinjaki. Skoro vedno je bil temu vzrok ta, ker se je živali postavilo v še neosušen prostor. Redkokdaj pa je nova stavba samanebebi kriva tem boleznim.

Ta navodila nam je dandanes upoštevati pri gradnji novih svinjakov in prepričani bodimo, da bomo imeli srečo pri prasičereji.

Najnovejše in najvažnejše izkušnje glede zatiranja peronospore in paleža.

Piše B. Skalicky.

Gliva, ki jo znanstvenik *peronospora* imenuje, povzroča bolezen na trti, kateri pravi naš vinogradnik *palež*. V prejšnjih časih so jo imenovali tudi *strupena rosa*.

Peronospora spada med najhujše sovražnike vinske trte, ki napada listje in grozdje in povzroča stem vinogradnikom, zlasti v mokrih letih, ogromno škodo.

Zaraditega se znanstveniki in strokovnjaki trudijo, da bistvo bolezni, nje razvoj in sredstva proti njej čimbolj temeljito raziščejo in preskusijo.

Te izkušnje se leto za letom množe in vsak vinogradnik, ki hoče svoj vinograd pred škodo obvarovati, jih mora poznati in se jih posluževati.

V naslednjem je v kratkem vse podano, kar mora vinogradnik o peronospori in nje zatiranju vedeti.

Bistvo bolezni.

Peronospora je gliva, ki rase na vseh zelenih delih trte. Ta gliva se razmnožuje s semenjem, ki je za prosto oko nevidno in ga znanstveniki imenujejo *trose*.

Gliva prezimuje v obliki *zimskih*, t. zv. *jajčnih trosov* v odpadlem, bolnem listju in grozdju. Spomladi, ob zadostni toploti, navadno že meseca majnika, se iz zimskih trosov razvijejo kalilni mehurčki, ki vsebujejo po kakih 40 *rojilnih trosov*. Po dežnih kapljicah, ki odskakujejo od zemlje, pridejo ti trosi najprej na najnižje trtne liste. Na listkih izkale, klica se zarije skozi dihalne reže, to je odprtine na spodnji strani lista, v notranjščino istega, kjer se iz nje razvije nitkam podobna tkanina, ki ji pravimo *podglivje*.

Podglivje izsesava listne stanice, vsled česar list pobledi in porjavi. Končno, po zopetnem dežju, požene podglivje pri dihalnih režah, ki jih ima trtni list na svoji spodnji strani na milijone, na površje, tam se razrase v veje (trosonosce), na katerih se razvijejo sivobeli *poletni trosi* ali konidije peronospore. Na napadenih listih jih vidimo v podobi sivobelih, rahlih, prašnih lis na spodnji strani lista.

Dozorele poletne trose raznaša veter po novozraslih listih, kjer ob zadostni vlagi in toploti (najmanj

15° C, najbolje 25 do 30° C) izkale in skozi dihalne reže nanovo okužijo medtem dorasle, doslej še zdrave liste. To se ponavlja celo leto.

Da so prvi trosi, ki okužijo le nekatere liste, dosti manj nevarni kot milijoni poletnih trosov, ki lete po vinogradu in okužijo vso trto, je umevno.

Peronospora se razširi tudi po grozdju. Najbolj nevarno je, ako ga napade *takoj po cvetju*. Mlade jagode imajo namreč na svoji površini enake dihalne reže (odprtine) kot listi, zato so kalečim trosom peronospore posebno dostopne. Od peronospore napadene mlade jagode najprej osive, potem počne, se posuše in odpadejo. Starejše, to je že dorasle jagode nimajo več dihalnih rež, zato jih napade peronospora le *skozi grozdne peceljčke*, tik ob jagodi. Napadene jagode dobe potem od pecljčev doli žlebčkaste vdrtine, porjave (odtod ime „usnjate jagode“ pri Nemcih), končno tudi počrne, se posuše in odpadejo. V tem se bistveno razlikuje peronospora od plesnobe (oidija). Pri plesnobi postanejo jagode *pepelnatosive* in *razpokajo*. Plesniva jagoda je le *na površju* (kožici) bolna in je *znotraj zelena*, medtem ko je pri peronospori jagoda tudi *znotraj vsa bolna*, nekako sparjena in gnila.

Sredstva proti peronospori (paležu) in njih učinek.

Vsa priporočljiva sredstva proti peronospori so strupene soli. Najbolj učinkovite iz njih so *bakrene soli*, med temi pa je najbolj znana in najcenejša *modra galica*.

Vsa sredstva rabimo tako, da ž njimi zastrupljamo *spomladne ali poletne trose* peronospore *v trenutku, ko prično kaliti*. Če poškopimo list z modro galico *še preden je okužen*, je zavarovan proti bolezni. Vsa njegova površina je namreč porosena z drobnimi kapljicami strupene galice. Če pade na list tros peronospore, ne more izkaliti poprej, dokler (pri zadostni toploti) ne najde vlage. Če je ne dobi, pogine v nekaj dneh. Kakor hitro pa pade dež ali močna rosa, prično v vodnih kapljicah tekom pol ure kaliti trosi peronospore. Med tem se pa raztopi v teh kapljicah tudi že nekaj strupene galice in ta klico trosa, kakor hitro se razvije, zastrupi, tako da usahne in se ne more zarasti v notranjščino lista.

Če je v poldrugem milijonu delov vode raztopljen le en del galice, je tekočina že tako strupena, da uniči kaleče trose peronospore. Nasprotno pa, če še tako močno galično raztopino rabimo šele potem, ko se je klica glivice že zarasla v list, ne moremo bolezni več preprečiti, ker v list galica ne pride. Treba si je torej zapomniti: *Škopljenje trt proti peronospori je le preprečevalno, ne pa ozdravljivalno sredstvo*. Ž njim se da le doslej zdravo trto obvarovati bolezni, ne pa že bolno trto ozdraviti!

Poleg bakrenih soli, h katerim spada galica, ki je bakren sulfat (žveplokisl baker) se rabi v novjšem času zoper peronosporo tudi *perocid*, ki je sulfat raznih rdekih glin, zlasti cerita. Tudi perocid dobro učinkuje in se ga enako rabi kot galico, treba je le vzeti *za polovico močnejšo raztopino*, ker ni perocid tako strupen kot galica.

Vsa druga doslej znana sredstva ne kažejo zadostnega učinka ali so pa predraga.

Čas škropljenja.

Iz vsega, kar je bilo doslej navedeno, je razvidno, da mora biti trta ob pomladi do časa zoritve

na listju in grozdju vedno dobro zavarovana z zadostno množino galice (ozir. perocida). Ker je treba škropiti prvič zgodaj, da zavarujemo prve liste in zarod, moramo seveda škropljenje v krajših ali daljših presledkih ponavljati, da zavarujemo tudi pozneje izrastke dele trt in da nadomestimo po dežju oprano galico.

Kolikokrat je treba škropiti, je torej odvisno predvsem od rašče trte in od padavin (dežja, rose, megle). *Trto je treba škropiti takrat, ko najbolj rase, to je od konci maja do sredi julija*. Poznejše škropljenje je *nepotrebno*, kajti če nismo ohranili zdravo trto do takrat, je tudi pozneje ne bomo več rešili.

Po izkušnjah kaže škropiti v navedenem času trto najmanj trikrat, in sicer: *prvič* koncem maja, *drugič* tik pred cvetjem in *tretjič* takoj po cvetju, ko se cvet očisti in se prikažejo jagode.

Med prvim in drugim škropljenjem ne sme preteči več kot štirinajst dni, med drugim in tretjim pa ne več kot dvajset dni.

Le v mokrem poletju škropimo še v *četrtič*, sredi ali v drugi polovici julija.

Ako pada toča, je treba poškopiti trto *takoj po toči*, kajti ranjeno listje in grozdje je še bolj izpostavljeno napadom peronospore kot zdravo. Mlade trte v trtnici ali v vinogradu je škropiti vsaj vsakih 10 do 14 dni, ker so bolezni posebno izpostavljene. Če pade dež, preden se galica na trti posuši, je treba škropljenje čimprej mogoče ponoviti.

Vsak vinogradnik pa dobro vé, kako zelo je odvisen uspeh škropljenja od *pravega trenutka, v katerem škropimo*. Dostikrat odločuje le par dni, da celo par ur, zlasti v mokrih letih. Ker nas v škropljenju pogostoma ovira dež ali drugo delo (vežnja itd.), moramo uvaževati najnovejše izkušnje glede *nastopa bolezni*, da za škropljenje prikladnega trenutka ne zamudimo.

Od časa, ko se list peronospore naleze, do časa ko se prikažejo trosi na njega spodnji strani, poteče gotova doba, ki jo imenujemo, enako kakor pri drugih nalezljivih boleznih, *inkubacijsko* (razvojno) *doba*. Ta doba znaša sredi majnika 15 do 18 dni, koncem majnika 12 do 15 dni (pri izdatnem dežju pa samo 10 do 12 dni), začetkom junija 11 do 13 dni (ob izdatnem dežju 8 do 10 dni), sredi junija 9—11 (ob izd. dežju 6—8 dni), koncem junija 6—7 (ob izdatnem dežju 4—5 dni, julija in avgusta pa 5—6 (ob izd. dežju 4—5) dni. Razvoj bolezni je tem hujši, če dežuje tudi proti koncu te dobe, ker to pospeši razvoj poletnih trosov. *Ta poskušnja je za vinogradnike zelo važna* in jo drugod že praktično izkoriščajo. V Nemčiji imajo celo že posebne inkubacijske koledarje in postaje, ki vinogradnikom naznanjajo, kdaj je pričakovati nastop peronospore.

Ako je na pr. 4. junija izdatno deževalo pri najmanj 15° C, potem je gotovo, da bo po preteku 11 do 13 dni, tedaj od 26. do 28. junija bolezen hudo nastopila, posebno, če tudi takrat dežuje. Treba je tedaj, da do tega časa, vsaj nekaj dni poprej, trte dobro poškopimo. Če bi v vsakem kraju le en vinogradnik opazoval in zaznamoval vremenske pojave, bi lahko na podlagi tega napovedal nastop bolezni in bi se vinogradniki lahko ubranili peronospore.

Pri drugem in tretjem škropljenju, to je torej tik pred in kmalu po cvetju, je treba zlasti dobro poškopiti *tudi grozdje*, ki je v tem času najbolj izpostavljeno

napadu po peronospori. Tudi pozneje (julija), kaže grozdje še enkrat dobro poškopiti.

Pripravljanje škropilne zmesi.

Za prvo škropljenje jemljemo navadno nekoliko šibkejšo škropilno zmes kot za poznejša škropljenja.

Za prvo škropljenje zadostuje enodstotna, za drugo in tretje pa eninpolodstotna galično apnena zmes.

Le v hudo mokrotnih letih rabimo kvečjemu dveodstotne zmesi. Da pripravimo *sto litrov* škropilne zmesi, vzamemo torej v prvem slučaju en *kg* (1 ‰), v drugem eninpol (1 1/2 ‰), v tretjem pa 2 *kg* (2 ‰) modre galice.

Ker bi samo galico dež prehitro opral in ker bi galica trto opalila, moramo dodati *apna*. *Apna pa ne smemo dodati več, nego je nujno treba*. Preobila množina apna zmanjšuje učinkovitost galice in trto prehudo obsenčuje, kar ji škoduje.

Na težo vzamemo neugašenega apna ravnotoliko, ugašenega pa dvainpolkrat toliko kot galice, torej na vsak *kg* galice 1 *kg* neugašenega ali pa 2 1/2 *kg* ugašenega, mastnega apna.

Pravilno se pripravlja škropilna zmes takole: Galica se raztopi v polovici (v 50 litrih) vode. Apno se razmeša najprej v kakih 20 *l* vode na redek apnen belež, ki se ga precedi v večjo leseno posodo. Tam se doda še ostalih 30 litrov vode, kar znaša skupaj 50 litrov. Na to se vlije raztopina galice, (50 *l*) med vednim mešanjem v apnen belež (50 *l*) in se vse dobro premeša. Z belim, fenolftaleinovim preskušnim papirjem se preskusi, ali smo vzeli dovolj apna. Če v zmes pomočen fenolftaleinov papir *pordeči*, je apna zadosti, drugače ga je treba še nekaj dodati.

Pri nas delamo navadno ravno narobe, vlivamo namreč apnen belež v galico, ali pa celo, kar je še posebno slabo, mešamo kar cele kepe apna v raztopljeni galici.

Tako pripravljena škropilna zmes je veliko slabša, ker se nje usedlina prehitro poleže in na listu slabo drži. Pravilno pripravljena zmes pa ostane rahla in sluznata, se dlje drži in bolj učinkuje.

Pripravljeno škropilno zmes moramo tekom istega dne porabiti, kajti že drugi dan je skorajda nerabna. Če pa raztopimo v sveže pripravljene škropilni zmesi na vsakih sto litrov zmesi za apnom še 100 *g* (deset dek) sladkorja ali pa po en liter mleka, ostane zmes vsaj še 10 do 14 dni porabna.

Sama galična raztopina, brez apna, se poljubno dolgo drži. Zato je ne mešajmo nikoli poprej z apnom, dokler ni mogoče škropiti. Če bi pa med tem nastalo slabo vreme onemogočilo škropljenje, imamo v zgoraj navedenem sredstvu pripomoček, s kojim galico lahko ohranimo do prihodnjega škropljenja.

Način škropljenja.

Škopiti je treba ob suhem, mirnem vremenu, a ne v najhujši vročini. Le v najhujši stiski se lahko tudi škropi v mokrem vremenu, treba pa je škropljenje, takoj ko nastane lepo vreme, ponoviti.

Preden pride prvi dež, se mora galica na trti posušiti, sicer je škropljenje brezuspešno.

Gledati moramo na to, da so dobro in na fino poškopljene zlasti *spodnje strani listov*, kajti le odtod se naleze list bolezni. Zato rabimo razpršilnike, ki na *fino* pršijo in so pritrjeni na navzgor vpognjenih ceveh, ki omogočujejo, da se listi poškrope odspodaj.

Grozdje je škropiti vedno tako, da je dobro z galico *oblito*, od lista pa ne sme nikoli kapljati.

Preden trte škropimo, jih moramo povezati. Če jih škropimo takoj po večnji, bomo tem laže poškopili spodnje strani listov in grozdje.

Povezan, oplet in zračen vinograd trpi dosti manj od peronospore kot zelo obrasel. Zato ne sadimo trt pregosto in jih pravočasno povežimo, skrajšamo, okopajmo in oplejmo.

Drugi pripomočki in nadomestila.

Ob pomanjkanju galice se priporoča nadomestiti eno tretjino do ene polovice galice z galunom ali žveplovokislo glino. Galun in glina delata škropilno zmes bolj neraztopno. Zaraditega se galica bolj na trti drži in je dež ne more tako hitro oprati, tako da je vzamemo lahko manj kot sicer, ne da bi se zmanjšal njen učinek.

Galun ali žveplovokislo glino raztopimo obenem z galico, apna dodenemo toliko, da bel preskusni papir pordeči.

Zaradi sočasnega zatiranja plesnobe ali oidija rabimo kot pridatek k eni ali drugi škropilni zmesi tudi še *salojidin* ali natrijev tiosulfat. Pri prvem škropljenju ga raztopimo v že pripravljene škropilni zmesi (torej šele za apnom) po 1/3 *kg*, pri ostalih škropljenjih pa po 1 *kg* na sto litrov škropilne zmesi. S to tekočino je zlasti *grozdje* temeljito poškopiti, kar ga obvaruje pred peronosporo in pred oidijem.

Vpliv letošnjega spomladanskega mraza na nadaljni razvoj trtja in grozdja.

Izredno mrzla in mokra meseca marc in april, pa tudi prvi dnevi maja so kmetovalcu, posebno pa vinogradnikom in sadjarjem povzročili precej skrbi, ker pretlo je splošno pomrznjenje sadnega cvetja ter nežnih trtnih popkov in poganjkov. Kakor je pa sedaj razvidno, je ostalo glede trtja in sadja le bolj „pri strahu“, kar je prav razveseljivo.

Izvemši posamezne dele, kjer je trta zgodaj odgnala, je nekaj zgornjih očes pomrznilo; istotako tudi sadno cvetje. Splošno pa se ne more govoriti o kaki posebni pozebi.

Kako bo pa z zarodom, se sedaj še ne more ničesar reči, ker se popki šele razvijajo.

Nekateri vinogradniki imajo glede normalnega razvoja trtnih poganjkov in dosledno glede dobre vinske letine pomisleke, ker se poganjki prepozno in prepočasno razvijajo in ker so, kakor pravijo, „špičasti“.

Ima pač tudi to opazovanje nekaj na sebi, a pomisliti je treba kakšno vreme je dosedaj vladalo. Pravilen razvoj zaroda je sedaj odvisen od nadaljnega vremena. Če bo to ugodno, torej trajno gorko in ne vsak teden občutno izpremenljivo, *bo trta zastano takoj nadomestila in tudi na zoritev grozdja ne bo imel ta zastanek nikakega vpliva*.

Tembolj potrebno bo pa pravilno in skrbno negovanje vinogradov v prihodnjih mesecih do jeseni. *Odstranjevanja nerodovitnih, za prihodnje leto nepotrebnih poganjkov, t. j. mandanja, dalje pravočasna in ponovna škropljenja z modro galico, žveplanja s pravim, finim žveplom in ponovna okopavanja naj nihče ne opusti in zanemari*, če hoče od svojega vinograda imeti zaželjen dobiček. Galico in žveplo ima kmetijska

družba in njene podružnice v celi Sloveniji dovolj na razpolaganje, zato naj si vsakdo pravočasno nabavi dovoljno množino teh neobhodno potrebnih sredstev, ker se bo cena galici in žveplu znatno dvignila. Cene vinu bodo jeseni pač nekoliko padle, zlasti če se sedanja valuta izravna; bodo pa gotovo še vedno zadostno visoke, da se bodo stroški obdelovanja in vzdrževanja prav dobro izplačali.

Za slučaj, da bo pridelek manjši, bo pa vino boljše, in na pridelovanje le boljših, enakomernih vin moramo polagati v prihodnje največjo važnost, ker Slovenija bo mogla in morala konkurirati le z dobrimi, ne pa z navadnimi kvalitativno manj vrednimi vini. Zato bo treba tudi vinski zakon našim razmeram primerno prilagoditi, zlasti kar se tiče zboljšanja mošta.

Fr. Gombač.

Zakaj se novo vino slabo čisti?

Čez lanskoletna vina se splošno pritožujejo, da se nerada čistijo, na zraku barvo izpreminjajo ter da tudi čistila težko, ali sploh ne sprejmejo.

To so naravni pojavi, ki se v slabih letinah kaj radi ponavljajo. Vzrok je iskati v slabi dozoritvi grozdja, v površnem spravljanju, v nepravilnem kipenju ter v nepravilnem nadaljnjem ravnanju s takim vinom.

Če grozdje slabo dozori, ima malo sladkorja in dosledno tudi premalo alkohola, t. j. moči.

Slabo vreme ob trgatvi jako vpliva na pravilno kipenje (vrenje) ter na nadaljni normalni razvoj mošta in vina, ker pri površni trgatvi, ki se pri slabem, zlasti deževnem vremenu hote ali nehote vrši, pride v mošt poleg pravih, kipenje povzročujočih gliv (kvasnih gliv), tudi mnogo drugih škodljivih gliv, ki ovirajo pravilno kipenje in ki, ako se na umeten način ne odstranijo, dotični mošt, oziroma vino pokvarijo.

Kako je s takimi mošti ravnati že jeseni ob trgatvi, se je že mnogokrat v tem listu pisalo, zategadelj bi bilo odveč, to ponavljati sedaj, posebno, ker ni primeren čas za to. Bolje je sedaj prevdariti, kako vzdržimo kvareča se vina zdrava, oziroma kako jih popravimo, da ostanejo stanovitna.

Predvsem je ravno sedaj nujno potrebno zopetno pretakanje, kajti vina, ki niso bila od decembra ali celo od trgatve pretočena, imajo še vso nesnago v sedenih drozih (blato, feca), ki, kakor hitro se vsled nastopivše gorkote v kletah ali vsled močnega sunka zopet dvignejo, vse vino z zoprnim okusom navdajo. Zato se dobi sedaj v raznih kletah precej kalna in kislina vina s postranskimi okusi po gnilem, po žveplu, po plesni, zemlji itd.

Da se taka vina še bolj ne skvarijo, jih je čimprej pretočiti v popolnoma zdrave, snažne sode, in sicer pri lepem vremenu in v dobro prezračenih kletah. Sedanje pretakanje novih vin se ne sme vršiti s sesalkami naravnost iz soda v sod, marveč s škafi ali pa s sesalkami iz škafa, ki je pod pipo podložena. Tako vino potrebuje namreč dobro prezračenje, da se hitreje in gotoveje učisti, da dobi potem lepo, naravno rumenkasto barvo in da tudi hitreje izgubi preobilno kislino.

Že iz zadnjega vzroka je tomesečno pretakanje posebno priporočljivo, ker stem, da se pravočasno odstranijo droži, v katerih je poleg drugih kalnost in slab, neprijeten okus povzročujočih snovi, tudi mnogo v teku zime vsled nizke toplote sesedle se vinske kisline v podobi malih kristalov (birse). Ko se vino vsled

nastopivše gorkote zopet segreje, se razstopi precejšnji del že strjene kisline, vsled česar postane poprej že dokaj milo vino, zopet jako kisló, kar mu zmanjša vrednost.

Prt nepolnih posodah se kislina hitreje izločuje, kar tudi na vrhu tvoreči se kan pospešuje; zato pa vina v takem sodu na moči izgubljajo.

Da je uspeh gotovejši, se vina, ki se na zraku hitro izpremenijo (porjavijo in skalijo), med pretakanjem zažveplajo, ali se jim pa doda 4—5 gramov ($\frac{1}{2}$ deke) natrijevega bisulfitá na vsakih 100 litrov. Dobro učinkuje tudi dodatek finega, absolutnega (96%) alkohola (vinskega sprita), in sicer $\frac{1}{2}$ —1 l na 100 litrov vina. To je posebno pri šibkejših vinih, ki tudi čistila ne sprejmejo. Če tega ni, kar se sedaj sploh težko dobi in če se čistilo (želatina 10—20 gr, ribji klej 5—10 gr, jajčni beljak 2—3 jajc, mleko $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ litra na hl) noče izločiti, je treba pomagati z dodatkom 10—15 gramov tanina (čreslovine) na hl.

Najhitreje in najgotoveje se pa izvrši čiščenje s filtriranjem pod pritiskom.

Slab okus po plesnobi, zemlji, po sodu itd., se odstrani z eponitom 20—50 gr na hl.

Fr. Gombač.

Necepljene ameriške trte, ki neposredno rode in njih pravi pomen za vinogradništvo.

B. Skalicky.

Necepljenke ali direktne produkterje s francoskega „les producteurs directes“, imenujemo naravnost rodeče ameriške trte, ozir. križanke ameriških trt z evropskimi, torej take, ki rodijo, ne da bi jih bilo treba cepiti.

V bistvu jih ločimo v dve skupini, in sicer v vrste starejšega in v vrste novejšega izvora.

Vrste starejšega izvora so skoraj vse k nam iz Amerike prišle, in sicer so se začele uvažati že od leta 1820. naprej, najbolj pa okrog leta 1860. na Francosko in so se odtod razširile po ostali vinorodni Evropi.

Glavni vzrok uvažanja teh trt je bil, ker se je spoznalo, da so manj občutljive proti trtnim boleznim, zlasti proti plesnobi, ki je v tem času jela trte hudó napadati, ne da bi znali vinogradniki za uspešno obrambno sredstvo.

Znano pa je tudi, da se je ravno z njimi nehote in nevede zavlekla v Evropo trtna uš, ki je popolnoma uničila staro evropsko vinogradništvo in mu prizadelo na milijarde škode. Ameriške necepljenke starejšega izvora so zopet dvoje, in sicer vrsta Labruska in pa njene križanke, Aestivalis ali Riparija z evropsko trto (Vitis vinifera).

Od prvih je pri nas najbolj razširjena vrsta Isabella (Izabela), od drugih pa so najbolj znane črne: Jacquez (beri Žaké), Herbemont, Othello, Jork Madeira, Brant, Clinton in Huntington, bele: Vialla, Noah, Elvira in Taylor in rdeča Delavare.

Bivša avstrijska vlada je že okrog leta 1885. v Sloveniji ustanovila več javnih trtnih nasadov v svrhu preskušnje raznih ameriških necepljenk, tako na Štajerskem (pri Ptujju, na Bizeljskem itd.) in na Kranjskem (v kostanjeviškem in krškem okraju).

Podpisani je pred 24 leti, pri nastopu svoje službe na Kranjskem, našel še dva taka nasada in prva njegova naloga je bila, te nasade opustiti. Zakaj? Tekom

mnogih let se je izkazalo, da nikakor ne kaže teh ameriških trtnih vrst razširjati, in sicer iz naslednjih vzrokov:

(Dolje sledi.)

Pepel travnim rastlinam dobro hranilo.

Pepel je za kmetijstvo zelo važno gnojilo. Med vsemi pomožnimi gnojili je to še najbolj podobno glavnim gnojilom, in sicer zaradi vsebujočega kalija, fosforove kisline in apna. Pepel listnatega drevja vsebuje približno 3-5% fosforove kisline, 10% kalija in 30% apna; pepel igličastega drevja 2-5% fosforove kisline, 6% kalija in 35% apna. (Premogov pepel ni za rabo, ker je škodljiv rastlinam.) Ker potrebujejo naše krmske rastline veliko kalija, apna in fosforove kisline, bi kazalo, da dodamo travniškim rastlinam te tvarine s pomočjo lesnega pepela. Tudi detelja nam je zelo hvaležna za gnojenje s pepelom. Shranjujmo torej pepel pridno celo leto in na spomlad, preden začne trava zeleneti, ga potrosimo. Kakor je treba posebne pazljivosti pri trošenju umetnih gnojil, ravnotako se mora tudi pepel enakomerno trositi. Najprimernejši čas za trosenje pepela je vlažno vreme. Ako močno pognojimo travnik s pepelom, bo tako gnojenje izdalo tudi za več let. Na en ar (100 četvornih metrov) ga potrosimo 35-40 litrov ali 6 do 8 kg, na ha torej 600 do 800 kg.

Po mojih dosedanjih izkušnjah z gnojenjem s Tomasovo žlindro, je po dveletni poskušnji (dve košnji vsako leto), dala parcela, gnojena s pepelom, več krme, kot parcela, na kateri je bila trošena samo Tomasova žlindra, akoravno sta bili obe parceli enako veliki in v enakem kulturnem stanju.

Seveda ga je pri trošenju treba veliko več vzeti, kakor pa navadnih umetnih gnojil. Če pa imamo premalo pepela, pa bolje storimo, če pognojimo vsako leto le en del travnika. S takim gnojenjem pričnimo tam, kjer je travnik najbolj pust.

Da bomo s pepelom dobro postregli travniškim rastlinam, ga je treba raztrositi v zadostni množini. Če je premalo pepela, ostane vse na vrhu in korenine dobijo premalo hrane.

Na travnikih pripomore pepel, da trave in detelje bujnejše rasejo. Pepel zelo pospešuje rast različnih detelj po travnikih. Ko smo gnojili s pepelom, je začela detelja samaodsebe rasti, prej pa ni bilo videti nobene take rastline. Ker vpliva pepel tako ugodno na rast detelje, se stem izboljša travniški pridelek v vsakem oziru. Zaradi primešane detelje je tako seno dosti bolj tečno. Prav dobro je gnojenje s pepelom tudi na deteljišču, posebno pa na večletni detelji. Vičanski škrlac

Izvrševanje paše in pašnih pravic v gozdih na Kranjskem.

(Dalje in konec.)

Ne smemo pa zamolčati tudi nedostatkov, do katerih lahko privede posebno stanje te vrste.

V gozdih je pravilno oskrbovanje za lastnike posameznih razdeljenih deležev ali parcel ob skupni paši tu in tam težko izvedljivo. Ako ta ali oni svoj — n. pr. dorasli gozd poseka, ga ima po predpisih gozdnega zakona in tudi v lastno korist zopet pogozditi, oziroma paziti na to, da se goljava zopet zarase z gozdom. V tem slučaju ima pa izostati pašnja na tem prostoru vsaj toliko časa, da živina ne more več škodovati narastku.

Skupna paša bi bila torej v takem slučaju, osobito tedaj, ko bi več v raznih krajih ležečih gozdnih deležev bilo na golo posekanih, močno ovirana. Zarditega bi bilo potrebno v takih gozdih sekati le prebiraje, kar pa zakonito ni izrecno predpisano. Ker pa se gozdi pri prebiralni sečnji takorekoč neprestano pomlajajo, bi — ako se strogo postopa — tudi v teh ne bilo pasti.

Mogoč je tudi slučaj, da bi kdo izmed posestnikov gozda na svoji parceli ne maral preredčiti; v takem gosto zaraščenem gozdu pa, kakor vsak poznavalec gozda ve, sploh ne rase trava in je paša po njem brezpomembna.

Vzemimo še slučaj, da se je bil razdelil pašnik, na naterem je ostala paša skupna. Takih pašnikov je posebno v Kočevskem okraju videti, ki so pa večinoma porastli s starim grmovjem in zelo zanemarjeni. Če se razdeli tak pašnik, se bo potrudil umen posestnik izboljšati svoj lasten delež in iztrebiti grmovje. Živina se bo tedaj podajala večinoma na ta iztrebljeni in izboljšani prostor, po drugih deležih pa, ki so ostali zanemarjeni, ne bo dosti pohajala. To pa vjezi pridnega posestnika, začne se prepir, ki dovede do tega, da zahteva del posestnikov odvezo pašnje po § 43. ces. pat. iz l. 1853. posebno tedaj, ako preide nekaj deležev v last takih posestnikov, ki na paši niso interesirani.

Ko bi pa vsi posestniki razdeljenega pašnika, na katerem je ostala paša skupna, svoje deleže očistili in zboljšali ter čiščenje po potrebi obnavljali, bi bilo paši povsem ustreženo. Sicer je pa danes težko govoriti o tem, kako uspevajo te vrste užitinske pravice, ker so se take razdelitve izvršile šele v najnovjšem času.

Solastniki naj si torej dobro premislijo, ali je bolje zaprositi za uredbo užitinskih in upravnih pravic v gozdih, ki naj ostanejo skupni, ali pa za popolno razdelitev gozda ali za tako, da ostane pašnja tudi po razdelbi skupna. Ponekod so se odločili za uredbo paše na gotovih delih solastnine, dočim so izločili druge dele izključno le za lesorejo.

d) Po nekaterih občinah imamo gozdna in pašna posestva, ki so v zemljiški knjigi vknjižena kot last občine ali vasi. Pravice do njih uživanja naj bi torej imele občine, oziroma vasi, vendar pa jih istinito uživajo le upravičeni vaščani (torej solastnina).

Glede razdelitve teh po zemljiški knjigi občinskih in vaških gozdov, uživanja pravic itd. veljajo isti odnošaji, kot so bili navedeni pod c). Omeniti je le, da je bilo, ako se vknjižba ne izkaže kot nepravilna za razdelitev posesti potrebno doslej dovoljenje bivšega deželnega odbora.

Pri občinskem posestvu se je zahtevala najčeseč razdelba posestva na podobčine in vasi.

e) Mnogokrat imamo opraviti še s posebno vrsto skupne paše v gozdu, osobito v planinskih krajih. Po teh krajih pasejo gozdni posestniki po že davno razdeljenih gozdih skupno. Večinoma se pase po takih gozdih, ki mejijo ob skupne gozde in pašnike ali ob planine. Kakšna pa je v tem slučaju pašna pravica, za katero se zavzema navadno večina pasočih v nasprotju s posamezniki?

Ta skupnja pašnja po razdeljenih gozdih se je pridržala večinoma izza časa, ko je bil gozd še skupna last solastnikov; skupna paša se je trpela in obstaja ne da bi bil kdo resno oporekal. Kljub temu pa ne more vsled določb ces. patenta iz leta 1853. nihče tr-

diti, da ima servitutno pašno pravico, ker je priposestovanje pravic v gozdu od leta 1823. dalje izključeno.

Ako se lastniki *posameznih* gozdnih parcel zedinijo, da si medsebojno dovolijo pašo, bi se ta dogovor lahko, v kolikor ne nasprotuje za gotove prostore gozdnem zakonu, smatral obveznim za udeleženca dogovora. Za slučaj vknjižbe v zemljiško knjigo bi veljal tudi za pravnega naslednika, vendar vsled § 43. ponovno imenovanega patenta ne sme biti pogojeno, da se ta pravica ne sme odvezati, ker bi bila sicer pogodba neveljavna.

Večina privede gospodarjenje v gozdu, n. pr. sečnja, pogozdovanje itd. poleg drugih vzrokov do tega, da ne pustijo nekateri posestniki več pasti po svojem gozdu, s čimur *dogovorjena* paša preneha. Glede vprašanja o odškodnini v tem slučaju je težko kaj povedati. Ravnati bi se imelo po pogodbi, ki je bila dogovorjena za skupno pašo, kdor po svojem gozdu trajno ne pusti več pasti, bi po neobremenjenih gozdih drugih tudi moral pašo opustiti.

f) Zakon, tičoč se zgradbe potokov hudournikov z dne 30. junija 1884, drž. zak. št. 117., v gotovih slučajih tudi predpisuje začasno ali celo trajno opustitev pašnje na prizadetih zemljiščih. Potrebo teh odredb v interesu zemljišč, ki jih je z zgradbo hudournika obvarovati, mora vselej komisijska poizvedba dognati, zasllišavši prizadete stranke.

Ko bi imel kdo vsled odrejenih omejitev trajno škodo, bi imel pravico do primerne odškodnine, ako niso za njegov gozd že poprej veljale take omejitve.

* * *

Opisal sem splošne pašne zadeve na Kranjskem, Na Štajerskem, Koroškem in v Primorju bodo razmere, v kolikor imajo tam posebne deželne zakone, malo drugačne.

Med vojno je bivša avstrijska vlada izdala razne oklice, da naj gozdni posestniki na prostorih, kjer ni postavnega zadržka, pustijo drugim pasti živino. Vendar se je opazalo, da se je tod, kjer skupna paša ni običajna, večina branila, puščati tujo živino na svoje posestvo. Izjemo je delalo le vojaštvo, ki je paslo ponekod z dovoljenjem ali brez dovoljenja posestnika. Nekateri prizadeti gozdi so trpeli precej škode.

Ali se v prihodnje v zadevi paše po gozdih kaj preuredi, je še nerešeno vprašanje. Na vsak način se bo treba več ali manj ozirati na okoliščine, ki sem jih uvodoma navedel.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na slov. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinele na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisamu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 57. Kaj je vzrok, da je moja goveja živina, posebno telice, tako ušiva? (M. C. v St. J.)

Odgovor: Uši pri mladi živini se niso sameodsebe zaredile, ampak so jih nalezle v domačem hlevu ali kje drugje. Mlade govedi se uši rajši drže nego odrasle,

zlasti če jo premalo ali pa sploh nič ne čedimo. Mršava, slabo oskrbovana in nezadostno krmljena živina je vedno bolj podvržena ušivosti, nego dobro oskrbovana in rejena. Najrajši se drže uši goveda po vratu in hrbtu. Sredstev proti ušem je veliko in od teh učinkujejo nekatera počasneje, druga hitreje. Vsako sredstvo pa ni za vsako žival, kajti nekatere, zlasti mlade živali, so na koži zelo občutljive. Najhitreje in najboljše se uši zatro z bencinom, s katerim pa morate zaradi njegove velike vnetljivosti prav previdno ravnati. Pri rabi bencina ne sme biti blizu nobene luči in nikogar, ki kadi tobak. Z bencinom namazana ušiva mesta se takoj posuše. Prav uspešno sredstvo proti ušem je tudi 2% raztopina tobakovega izvlečka, t. j. poldruga žlica tobakovega izvlečka, zmešana v 1 litru vode. Lahko pa si tudi sami napravite tobakovo vodo na ta način, da kuhate pol ure tobak v 15kratni množini vode (t. j. 6—7 *kg* tobaka v 1 *l* vode). Da uničite gnide, je treba umivanje s tobakovo vodo vsakih 5 dni ponavljati. To sredstvo je jako uspešno, ima pa samo to slabo stran, da škoduje živali, če se liže po koži, oziroma dlaki, ki je bila namočena s tobakovo vodo. Obenem se utegne vneti koža pri tistih živalih, pri katerih je bolj občutljiva. Da se žival ne bo lizala, pokrite umita mesta z odejo, a pri tem seveda pazite, da z njo ne prenesete uši na drugo živino. Sploh pa pazite, da se mokra žival ne prehladi. Dobro sredstvo je tudi 4% lizolova raztopina, t. j. dve žlici lizola (dobite ga v lekarni) razredčenega v 1 *l* vode. Tudi to umivanje se mora ponavljati. Poskusite tudi umivanje s čajem iz pelina in orehovega listja, ki mu dodajte nekaj lizola. K.

Vprašanje 58. Z ozirom na priporočilo rožene moke kot dušičnato gnojilo za vinograde, vprašam, s kakšno množino te moke naj pogojim en oral vinograda in ali je umestno, podkopati roženo moko z drugo kopjo, ker je prva že zvršena? (J. M. v P.)

Odgovor: Rožena moka je umetno gnojilo, ki deluje v zemlji več let in je torej snov, ki se le polagoma razkrajajo. Na oral jo potrebujemo približno 80 do 100 *kg*. Ker deluje zelo počasi, jo lahko podkopljemo vsak čas, kajti če nam letos ne koristi, ni izgubljena, ampak gnoji trtam tudi drugo in tretje leto. V tem ravno obstoji velika vrednost tega gnojila za vinograde, ker deluje polagoma, zato pa več let zaporedoma. Ker pa izgubi na zraku na vrednosti, jo je treba podkopati, da se začne šele v zemlji razkrajati in proizvajati amoniak, ki pride v korist koreninam trte.

Vprašanje 59. Imam svinjo, ki bo začetkom junija stara deset mesecev. Ali smem deset mesecev staro svinjo pripustiti, da bom imel že jeseni mlade pujske? (M. K. v D.)

Odgovor: Mlada svinja se ne sme pustiti poprej zaskočiti, dokler ni spolno dozorela in da ne stori poprej, dokler ni dovolj razvita in doraščena. Svinje žlahtnih prasičjih pasem so spolno dozorele po dovršenem devetem mesecu starosti, druge pa šele v starosti enega leta. Ker nosi svinja slabe štiri mesece, zato naj svinja žlahtne pasme šele stori, ko je stara dobro leto. To so pa le splošno veljavna določila, kajti vsako svinjo je posebej presoditi. Slabo razvito devetmesečno svinjo žlahtne pasme še tudi ni pripustiti, ampak je počakati, da se dovolj razvije in okrepi. Če je pa svinja žlahtne pasme že dobro razvita preden je devet mesecev stara, je pa vendarle ni pripustiti zaskočiti, ker še ni spolno dozorela, in če se to zgodi, bo skotila majhno število pujskov, pujski bodo slabiči, ali bo pa svinja povrgla in bo morda skotila mrtve pujske. Pravzaprav bi se ne smelo zaskočiti devet mesecev stare

svinje, ker takrat še ni popolnoma dorasla, če jo pa vseeno pripustimo, storimo to z gozpodarskega stališča, ker je naše stremenje žival čimpreje narediti dobičkanosno, toda napako prezgodnjega zaskočenja popravljamo s primernim in pravim krmiljem za časa brejosti, da se žival navzlic brejosti uspešno naprej zazvija in da v času, ko skoti, t. j. v starosti dobrega leta, vendarle doseže tisti razvoj, ki ga eno leto stara svinja mora imeti. Vaša svinja je deset mesecev stara, in če je dobro razvita, jo torej lahko brez škode pustite zaskočiti, ter jo morate za časa brejosti zaradi nadaljnjega dobrega razvoja dobro in pravilno krmiti, ne da bi je pri tem pitali, proti čemer se dela z izbero prave krme in z zadostnim pregibom na planem. Pretečno krmljena in pitana svinja, ki nima nikakega pregiba na planem, skoti slabe pujske ali celo povrže in je navadno porod zelo težaven.

Vprašanje 60. Ali je primerno sadna drevesa odkopati in jim s kompostom pognojiti okoli debla? Nekateri pravijo, da je to koristno, drugi pa, da to škoduje. (A. B. v C.)

Odgovor: Pri mladem drevju moramo gnojiti okoli debla. Le, ako rabimo hlevski gnoj, je bolje, ako ne odkopljemo in gnojimo tik do debla, ker bi sicer v gnojni slami našli zavetje razni rastlinski škodljivci. Pri starejšem drevju gnojenje okoli debla sicer ni škodljivo, toda nima pravega učinka, kajti drevo srka hrano iz zemlje po tankih, sesalnih koreninicah, ki pa so daleč od debla, t. j. nekako slično oddaljene od debla kot v vrhu mladice. Debele korenine s trdo kožo pa ne morejo vsrkavati hrane. Korist od gnojenja okoli debla ima pač le trava, ki rase v sadovnjakih. Pri odraslem drevju učinkuje gnojenje, če gnojimo pod kapom krone. Kompost kakortudi hlevski gnoj lahko raztrosimo po vrhu, a da se bolj pomeša z zemljo in je bolj dostopen koreninam, ga moramo zagrebati. S tem pa tudi zemljo zrahljamo ter se tako koreninice laže širijo. Gnojilo navadno ali zakopljemo ali pa raztrosimo po jarkih, izkopanih v pasu pod kapom krone in globokih kakih 30—50 cm. Ruša, ki se stem uniči, se kmalu zarase in uspeva potem tem bujnejše. Najboljši čas za gnojenje sadnemu drevju ste jesen in zima. K.

Vprašanje 61. Enoletna svinja, ki se sicer buka, ne pusti blizu merjasca, ga prične napadati in postane huda, dasi je drugače zelo krotka. Kako bi bilo prisiliti bukajočo svinjo, da se pusti zaskočiti? (A. K. v M.)

Odgovor: Pri svinjah-prvesnicah se to kaj rado pojavlja in je navadno vzrok spolna zoprnost, ki si jo danes vemo življenjeslovsko razlagati. Tej nepriliki se največkrat dá prav preprosto odpomoči. Kadar se tako bukajočo svinjo privede k merjascu, jo je v pravem času s topimi kleščami prijeti za uho ter tako dolgo držati, da je zaskočena. Bolečine na ušesu svinjo zmotijo, se pusti zaskočiti in merjasca ne odriava. Tope klešče je pa zato vzeti, ker ima prasič zelo tanko uho, ki se lahko preščične in tedaj močno rani. Najboljše so take klešče, kakršne rabijo kovači, kadar drže železo v ognju. Klešče je toliko močno stisniti, da v svrhu premotenja svinje povzročijo zadostne bolečine.

Vprašanje 62. Kobilica, ki se je ožrebetila, ne pusti svoje žrebe sesati, zato sem prisiljen živali ločene imeti, kobilica molsti in z njenim mlekom žrebe napajati, kar je seveda združeno z velikimi težavami in z veliko zamudo časa. Žrebetu dodajam tudi nokoliko kravjega mleka, ker samo kobilino ne zadostuje. Žrebe je sicer zdravo in rado pije mleko. Ali je kakšno sredstvo kobilica prisiliti k dojenju, in ali je kravje mleko primerno za žrebe? (J. P. v P.)

Odgovor: Nekatero kobile ne marajo dojeti, ker jim je to v pričetku neprijetno, a se sčasom vendarle privadijo,

ko se izgubi neprijeten občutek sesanja. Z lepim ravnanjem, prigovarjanjem, in če se pri dojenju glavo visoko priveže in eno nogo kvišku drži, da kobilica stoji samo na treh nogah, se največkrat posreči, da kobilica pusti sesati in se končno dojenju privadi. Pri posebno upornih živalih bi bilo poskusiti s sredstvom, ki je navedeno v odgovoru na prejšnje vprašanje. To sredstvo pri kobilici prevečkrat zapored uporabljati pa nikakor ne gre, ker lahko kobilica še bolj podivja. So pa tudi hudobne kobile, ki jih ni z nobenim sredstvom na mirno dojenje privaditi. V tem slučaju ni drugega sredstva, kakor žrebe umetno napajati, oziroma krmiti. V to svrhu se mora dajati žrebetu sladko in posneto kravje mleko, kateremu naj se dodane na vsak liter eno žlico sladkorja. Mleko bodi mlačno, t. j. take toplote, kakor je telo, zato je primerno segreti, in sicer na približno 35 ° C. Po izkušnjah pa kravje mleko nič kaj ne prija žrebetom, ker ne prenašajo njegove toščobe, zlasti ne prevelike. Najbolj primerna krma za žrebe, ki iz kateregakoli vzroka ne more dobivati maternega mleka, je ješprenova juha. Ješprenj se v to svrhu popolnoma razkuha, da v juhi ni več ločiti zrnjev in je tekočina podobna jedkemu močniku. Ječmenov močnik se precedi skozi platneno ruto, se mu lahko dodane pičlo množino kravjega mleka in se ga da žrebetu tako toplega, kakor je približno toplo sveže namolzeno mleko. Pri taki ješprenovi juhi uspeva žrebe kakor pri maternem mleku.

Vprašanje 63. Jeseni sem kupil dveletno kobilico, ki je že tedaj nekoliko pokašljevala, kar se je ponavljalo celo zimo. Ko sem sedaj spomladi začel z njo voziti, pokašljeva še pogosteje in pri tem hujša. Kako naj zdravim kašelj pri kobilici? (J. K. v B.)

Odgovor: Kašelj pri konjih kakortudi pri drugih živalih ni nikaka bolezen samazase, ampak le posledica raznih boleznih. Take so na pr. jetika, bolezen v dihalih, na pljučih itd. Iz Vašega vprašanja nam ni mogoče razsoditi, kakšno bolezen ima Vaša kobilica, zato Vam tudi ne moremo dati nikakega nasveta za zdravljenje. Kobilica naj preišče več živilozdravnika, ki bo povedal vzrok kašlja ter dal navodilo za zdravljenje.

Vprašanje 64. Na steblih in listih turščice se pojavljajo že nekaj let neke vrste bule, ki vsebujejo polno črnega prahu. Domnevam, da povzročajo to bolezen snetjavost. Prosim navodila, kako je obvarovati turščice pred snetjavostjo? (H. T. na H.)

Odgovor: Snetjavost turščice povzroča gliva *Ustilago maydis*. Ta gliva napada razen korenin vse dele turščice. Na napadenih rastlinah se razvijejo bule raznih velikosti, obdane od trde belkaste lupine in napolnjene s črnkastorjaviimi trosi (semeni). Trosi vzkale in napadejo mlado rastlino. Omenjena snetjavost se pojavlja zlasti na težki in mokri zemlji, kakortudi v mokrem in vlažnem letu pri pregosti setvi rastlin. Proti tej snetjavosti se je obneslo le škropljenje že popolnoma razvitih rastlin z raznimi dragimi kemičnimi sredstvi, nikakor pa ne, pred leti priporočeno namakanje semen v raznih razkuževalnih sredstvih. Najbolje in najenostavnejše pa se zatira to bolezen z odstranjevanjem in naknadnim sežiganjem še ne popolnoma dozorelih bul. T.

Vprašanje 65. Kdaj je kositi travnike, da dobimo seno dobre kakovosti? (J. P. v Š.)

Odgovor: Hranilna vrednost sena je odvisna od vsebine beljakovin, lahko prebavljivih ogljikovih vodikov, kakortudi rudninskih snovi, med katerimi zavzema fosforova kislina najvažnejše mesto. Prebavnost sena v živalskem telesu pa je odvisna od množine težko prebavljive lesne vlaknine. Pri rasti trav in vseh drugih rastlin je upoštevati, da se tvorijo dušičnate spojine in beljakovine v listih in

steblo le do cvetenja rastline, dočim se potem izselijo iz teh delov v razvijajoči se plod. V steblo in listih prevladuje po odcvetenju tvorba lesne vlaknine, vsled česar je prebavljivost takih rastlin v živalskem telesu zelo majhna. Ugovor kmetovalcev, da se s pozno košnjo trav doseže večji in obilnejši pridelek, je sicer pravilen, upoštevati pa je pri tem vsekakor dejstvo, da je hranilna vrednost trav, ki se jih je kosilo po odcvetenju, dosti manjša in enači večkrat le malovredni slami, kar seveda povzroča, da se žival, ki uživa tako krmo ne more dobro razvijati in dajati tistih koristi, ki jih od nje zahtevamo. Če hočemo torej dobiti dobro seno, se je držati načela: travnike je kositi pred ali pa med cvetenjem rastlin. T.

Vprašanje 66. Kakšna razlika je med rudninskim in kostnim superfosfatom? (A. G. v J.)

Odgovor: Razlika med kostnim in rudninskim superfosfatom je v tem, da se v prvem slučaju porablja kot sirovino kosti, oziroma razklejeni kostni zdrob, dočim so sirovina pri izdelavanju rudninskega superfosfata razne mineralne ali rudninske fosfatne rude. Poleg tega obsega rudninski superfosfat navadno manj fosforove kisline nego kostni. Pri izdelovanju prvega ali drugega superfosfata je dotično sirovino zmleti v fino moko, nakar jo je razkrajati z žvepleno kislino. Ta kislina povzroča razkrajanje in pretvarjanje težko raztopljivih fosforovih spojin in tvorbo v vodi dobro raztopljive fosforne spojine. Take z žvepleno kislino razkrajene fosfate imenujemo superfosfate. Gnojilna vrednost superfosfatov je odvisna od množine v vodi raztopljive fosforove kisline. T.

Vprašanje 67. Ali smem mešati apneni dušik s hlevskim gnojem? (G. T. v A.)

Odgovor: Hlevski gnoj se nikakor ne sme mešati z apnenim dušikom, kajti ta vsebuje tudi apno, ki povzroča razkrajanje organskih dušičnatih spojin hlevskega gnoja. Pri tem razkrajanju odhaja v zrak najdragocenejša rastlinska hranilna snov, t. j. dušik. V svrhu gnojenja s hlevskim gnojem in z apnenim dušikom je najprimernejše gnojiti s prvim v jeseni, dočim je potem spomladi, in sicer vsaj 14 dni pred setvijo ali saditvijo, trositi apneni dušik. Natančneje navodilo o uporabi apnenega gnojila je v »Gospodarskem navodilu« št. 64, ki je dobite pri naši družbi za 50 vin. T.

Vprašanje 68. Kaj naj sotrim, da krava, ki se mora črez mesec oteliti, izgubi mleko? Bojim se namreč, da bi mogoče moglo to škodovati tudi plodu. Ker ima žival vime vedno polno, sem jo primoran molsti trikrat na dan. (G. H. na J.)

Odgovor: Z molžo krave je prenehati vsaj osem tednov pred otelitvijo, kajti z mlekom se odjemlje kravi obilo hranilnih snovi, ki so namenjene za prehrano plodu, kateri se v tem času najbolj razvija. Kravo, ki samaodsebe ne izgubi mleka, je k temu privedi naravnim putem, in sicer na ta način, da žival, ki jo sedaj molzete trikrat na dan, molzite par dni po dvakrat, nato pa le po enkrat na dan. Pri vsaki molži pa je paziti, da se mleko popolnoma izmolze, ker bi v nasprotnem slučaju to lahko imelo škodljive posledice. Po preteku par dni je potem z molžo popolnoma prenehati. Le v slučaju, če se ji vime zopet napolni in bi ji to povzročalo kake boleti, se zopet do čiste izmolze. Če se boste ravnali po navodilu, je upati, da krava izgubi mleko že tekom desetih dni. T.

Vprašanje 69. Ali more kravi škodovati, ker je požrla svoje trebilo? Krava je sedaj sicer zdrava, bojim se pa, da bi to morda imelo kake posledice. (T. A. v B.)

Odgovor: Če krava požre svoje sveže trebilo, ji to navadno ne škoduje ali pa kvečjemu povzroča, da se ji prehodno pokvarijo prebavila. V slučaju hujših posledic bi se porabilo kako dristilo. Večkrat pa se zgodi, da žival

požre nagnito in razkrojeno trebilo, ki ima v sebi, strupene snovi razkrojenih beljakovin, katere lahko živali znatno škodujejo. V tem slučaju, če ne pomagajo domača dristila, je poklicati živinozdravnika. T.

Vprašanje 70. Imam petletno kravo, ki se ji po vratu in deloma tudi po telesu izpuščajo letos že drugič neke vrste mozolji, iz katerih se tvorijo potem kraste. Kraste so popolnoma suhe, zajedene v kožo in podobne lišaju. To ji povzroča najbrže silno srbenje, ker žival obolele dele pogostoma oblizava. Vprašam torej, kako je zdraviti lišajavost pri kravi? (M. E. v P. na Št.)

Odgovor: Ne da bi si bolno žival natančneje ogledali, ni mogoče ugotoviti, ima li vaša krava lišaj ali grinte. Z Vašega dopisa o znakih bolezni domnevamo, da je krava najbrže lišajasta. Lišajavost povzroča neke vrste gliva, ki se razvija na koži in se hrani iz kožnih sokov. Lišajavost se prične z izpadanjem dlake, nakar se pojavi na golih mestih polno mozoljev in krast. Na robih golih lis se dlake lahko izpulijo in so njih korenine debelejšje in bolj bele, kot korenine zdrave dlake. V svrhu zdravljenja je dlake okrog obolelih mest izpuliti, nakar je ta mesta z milnico dobro izprati, ter namazati z jodovo tinkturo, ki jo dobite v vsaki lekarni na živinozdravniški recept. T.

Vprašanje 71. Ali je bolje orati na kraje ali brez teh? (F. G. v K.)

Odgovor: Orati na kraje je le tamkaj upravičeno, kjer je rodna plast zemlje zelo tanka, tako da jo je nakopičiti, če hočemo, da si bo mogla rastlina poiskati potrebno množino hranilnih snovi, katere izsrkava iz zemlje potom svojih koreninic, poleg tega pa na težki in mokri zemlji, iz katere v tem slučaju laže izpareva preobilna vlaga. Povsod drugje je pa oranje na kraje največja nezmišl, ki je pač ostanek starokopitnega kmetovanja. Če se dobro zemljo izorje na kraje, se med njimi popolnoma nepotrebno pušča obilo neplodne zemlje, na kateri zraste in se razmnožuje škodljivi plevel, ki izčrpa rastlinske hranilne snovi in vlago, ki je namenjena kmetijskim rastlinam. Gnojenje, zaoravanje gnoja, setev, obdelovanje zemlje kakor tudi spravljavanje pridelkov, je na takih zapleveljenih njivah silno težavno. Poleg tega pa je upoštevati, da rastline, raztoče na pobočju in v brazdah ne dobe zadosti svetlobe, vsled česar zaostajajo v razvoju. V brazdi se pozimi nakopiči sneg, ki pokriva včasih dolgo v spomlad tam rastoče rastline, medtem ko so kraji še goli in rastline na teh že v polnem razvoju. T.

Vprašanje 72. Imam lesen svinjak z lesenim podom na suhem in zračnem prostoru, izpod katerega vsako leto vse lepo izčistim, pa vendar dobe svinje pri meni, najsi bodo stare ali mlade hromost na vseh nogah. Poskusil sem si pleme premeniti, a ni nič boljše. Če pa oddam katerega svojih pujskov sosedom, so pri njih zdravi in lepi. To se godi že več let sem. Od kod izvira hromost pri prasičih in kako jo je zdraviti? (F. E. v P.)

Odgovor: Vzrok hromosti, ki jo opisujete, bo revmatizem ali pa pomanjkanje rudninskih snovi v krmi. V temnih, vlažnih svinjaki, s podom, polnim špranj, pod katerim je praznina in skozi katerega neprestano vleče odspodaj navzgor, se živali morajo prehladiti. Najbolj primeren pod za svinjake je cementovan tlak z rednim odtokom gnojnice in vrhu njega iz desk zbit pod, ki ga poljubno lahko odstranimo. Prehlajene svinje je natirati z gorkim ribjim oljem, kafrovcem ali pa mešanico lanenega olja in salmiakovca v razmerju dvakratne množine prvega in enkratne drugega. Prav lahko pa je tudi vzrok hromoti pomanjkanje rudninskih snovi v krmi. V splošnem se pač s svinjami ravna kot z mrtvimi stroji, ki naj kar najhitreje izpreminjajo pomije in gnil krompir v meso in mast. Res

je svinjereji namen kar najcenejše proizvajanje mesa in masti, a zato moramo nuditi živalim ravnotako vse pogoje za zdrav razvoj. Prasiči morajo najti v krmi potrebnih snovi za sestavo njihovega kostnega ogrodja, t. j. apna in fosforove kisline. Mladim svinjam ni pokladati velikih množin krompirja; dodajati jim je pa nekoliko ovsenega ali ječmenovega zdroba in posnetega mleka. Svinje spuščajte vsak dan ob lepem vremenu na tekališče, da se pregibljejo in nažrejo prsti, črvov, trave, kar vpliva zelo ugodno na njih želodec. Če pa nimate pripravnega tekališča, tedaj glejte, da bodo imele svinje vsaj v svinjaku kup prsti, zmešane s pepelom in ogljem, da lahko rijejo v njem in dobe tudi tako nekaj apnene hrane vase. Da so svinje pri nas tako občutljive in nagnjene k hromoti, je vzrok, ker se premalo pregibljejo in tiče vedno v slabih svinjakih, teh vlažnih ječah. Vsled gibanja na prostem, se razvijejo močnejše kosti ter se okrepe mišice in kite. K.

Poročila podružnic Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani.

* Zveza podružnic slovenske kmetijske družbe za Ormoški okraj je imela dne 18. t. m. v pisarni okrajnega zastopa v Ormožu odborovo sejo. Izvolilo se je načelstvo, in sicer: načelnikom Lovro Petovar, Ivanjkovci, podnačelnikom notar dr. Strelec, Ormož, poslovodjem Vojteh Oborepec, tajnik okrajnega zastopa. Podružnice Ormoškega okraja štejejo sedaj skupno 1075 udov. Zveza je zbrala dosedaj naročil po podružnicah na 3 vagone bakrene galice, 1 $\frac{1}{2}$ vagona žvepla za vinograde, 2 vagona koksa za kovače, 2 vagona semenskega krompirja, 1 vagon živinske soli, razna semena in je večino teh predmetov tudi že razdelila. V kratkem priredi veliko zborovanje vinogradnikov celega okraja, na katerem se bo razpravljalo o vseh zadevah, ki se tičejo vinogradnikov ter tudi živinorejske enquete, pri kateri si bodo odločili živinorejci smernice za postopanje v živinoreji. Zveza se bo tudi po sklepu odbora zanimala za ustanovitev potrebnih gospodarskih zadrug.

RAZNOTEROSTI.

Vojnim invalidom. Komisija za preskrbo vračajočih se vojniki je sklenila, da izkoristi za vojne invalide obstoječe topliške in kopališke naprave v: Rogaški Slatini (za bolne na ledvicah, sladkosečnosti, črevesnih katarih) in Dolenjskih Toplicah (za revmatizem, posledice ran in zlomljenja kosti). Vrhutega se priredi grad Golnik za lahko bolne na pljučih in kirurgično tuberkulozo. Invalidi, kateri želijo priti v eno teh zdravilišč, se imajo do 25. majnika s prošnjo javiti pri okrajnem glavarstvu svojega bivališča, da se tam zdravniško preiščejo.

Komisija za preskrbo vračajočih se vojniki v Ljubljani.

Čebelarški tečaj. Kmetijska šola na grmu priredi dné 11. in 12. junija t. l. dvodnevni čebelarški tečaj s sledečim sporedom: Življenje in oskrbovanje čebel. Sovražniki in boleznj čebel. Roji. Vzgoja matic. Čebelarске potreščine. Tečaj se prične 11. junija t. l. ob dveh popoldne.

Knjigovodstveni tečaj. Kmetijska šola na Grmu priredi dné 10., 11. in 12. junija t. l. tridnevni knjigovodski tečaj s sledečim sporedom: Pomen knjigovodstva. Inventura početkom in koncem leta, tekoče knjigovodstvo, račun čistega dohodka in naznanilo za dohodninski davek. Tečaj se prične dné 10. junija t. l. ob dveh popoldne. Kdor se želi udeležiti enega izmed teh tečajev, naj se priklasi do 3. junija t. l. pri: ravnateljstvu državne kmetijske šole

na Grmu, pošta Novomesto. Revnejšim dá ravnateljstvo brezplačno prenočišče na razpolago.

Kmetijska zadruga v Račjem je priredila dne 4. t. m. svoj letni občni zbor z navadnim sporedom. Vkljub oddaljenosti nekaterih udov je bilo zborovanje dobro obiskano, kajti udeležilo se ga je nad tretjino udov zadruga. V minulemu letu je pristopilo zadrugi nad 100 novih udov. Za načelnika je bil zopet izvoljen dosedanji načelnik, ki deluje že nad deset let požrtvovalno za zadrugo, to je g. Francišek Pišek, posestnik in državni poslanec v Slivnici. Namestnikom načelnika je bil izvoljen Blaž Lešnik, posestnik v Brezulah, tajnikom Ivan Dergas, blagajnikom Francišek Lašič, posestnik in gostilničar v Račah, udom načelnikstva Francišek Pišek, posestnik v Hotinji vasi in Josip Kolman, posestnik v Slivnici. V nadzorstvo zadruga je bilo izvoljenih sedem udov iz okolice.

URADNE VESTI

Slovenske kmetijske družbe.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Novem mestu, ki bo dné 10. junija t. l. ob štirinajstih (dveh) popoldne v prostorih gosp. J. Košaka v Novem mestu.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika o delovanju podružnice; 2. poročilo blagajnika o denarnem poslovanju; 3. volitev računskih revizorjev; 4. predlogi, ki se imajo vsaj 3 dni poprej naznaniti odboru; 5. slučajnosti; 6. predavanja g. vinarskega nadzornika B. Skalickega: O trtnih boleznih.

Načelnikstvo podružnice Slovenske kmetijske družbe v Novem mestu, dné 15. maja 1919.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe na Vrhniki, ki bo v nedeljo, dne 8. junija 1919. ob treh popoldne v hiši gosp. Matije Pečkaja na Vrhniki.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikstva; 2. pregled in odobritev računov za l. 1914., 1915., 1916., 1917. in 1918.; 3. ureditev porabe podružničnega orodja in njega shranjevanje; 4. volitev načelnika in odbora; 5. slučajnosti.

Opomba: V slučaju nesklepčnosti, se vrši občni zbor pol ure pozneje v zmislu poslovnega reda.

Vrhnika, dne 28. maja 1919.

Jakob Žitka, načelnikov namestnik.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odslej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko živino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, s čemur je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno prijavi svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.)

N a p r o d a j :

Bika pincgavske pasme, 17 mesecev starega, dva merjasca, 8 mesecev stara, velike nemške pasme in 15 merjaščkov, 10 tednov starih, ravnoiste pasme ima naprodaj Ravnateljstvo graščine Križ, p. Kamnik.

Bika-simodolca, eno leto starega, proda Francišek Stojin, Mihovica, p. Št. Jernej, Dolenjsko.

Bika-pincgaveca, dve leti starega, proda Jože Sluga, Grad 36, p. Cerklje pri Kranju.

Tri merjasec in 7 svinj, po 6 mesecev starih, proda Karol Počivalnik, Ljubljana, Dolenjska cesta 35.

Kobilo, plemensko, pincgavsko, 15 pesti visoko, 3 leta staro, proda ali zamenja za molzno kravo Janez Mulej, posestnik, Selo pri Bledu.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto. Posamezna številka stane 40 h. Udje Slovske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 300 K, na 1/2 strani 200 K, na 1/3 strani 100 K, na 1/4 strani 50 K in na 1/12 strani 25 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 10. V Ljubljani, 31. maja 1919. Letnik XXXVI

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znakah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Živinorejci! Sauerman Kerberjevo vegetabilno-fosforovokislo krepilno krmilo, katero je splošno znano kot najboljšo krmilo za živino, konje in prasice, pride v 10 dneh. Cene: 5 kg K 15,—, 10 kg K 30,—. Prednaročila sprejema samo do 20 kg. Milan Kravanja, Begunje pri Cerkljani. 150

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah trvdka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Najboljše apno ima vedno naprodaj I. Taufer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

!! PILE ŽAGE ORODJE !!

za vse svrhe najboljše kakovosti priporoča **Odon Koutny**, špeciialna trgovina jeklenih in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37. 70

Kupim brejo kravo ali s teletom, srednje velikosti, ki je vajena vožnje in dobra molznica. Istotako kupim par mladih **pujskov** jorkširske pasme za plemo. Ponudbe z navedbo cene na Anton Slodnjak trničar in posestnik, p. Juršinci pri Ptuj. Štaj. 105

Kmetovalci, sadjarji vinorejci! Naročite že sedaj košarice za razpošiljanje sadja, kakor tudi jerbasa za gospodarstvo in druge pletenine, ki jih izdeluje in razpošilja »Pletarska šola taboriščne uprave v Strnišču pri Ptuj«. 116

Fižol „Soja“ za seme ponuja po K 15,— kg oskrbnitvo Rothweil pri Mariboru. 129

Dve lepi kozi z kozliči ima naprodaj Janez Anderle, posestnik na Breznici p. Zirovnica, Gorenjsko. 155

Kobilo, Pincgavske pasme, 9 let staro, prava-jenavski vožnji, ima naprodaj za ceno pogovoru Alojzij Anderle, Smokuč št. 22, p. Zirovnica Gorenjsko. 156

Par konj, zelo lepih, težkih, 16 pesti visokih, svetlorjave barve **je naprodaj** pri Ivan Greiser Primstovo pri Kranju. 158

Proda se tri leta star bik pincgavske pasme, dober plemenjak, ter **kobila z žrebetom** pincgavske pasme. Cena po dogovoru. Franc Tulplet, posestnik, Deslovec, p. Zirovnica. 159

Smerekovo lubje v celih vagonih, lepo sušeno blago, kupujemo do septembra. Ponude naj se naslovijo na upravništvo »Kmetovalca«. Navesti je natančno množino in ceno

Brez stroškov! Kdor ima kaj VIII. avstr. vojnega posojila in bi se ga rad iznebil, naj pismeno naznači množino in naj vpraša za pogoje pri Poslovalnici v Ljubljani, Rimska cesta 9, levo pritličje, vrata 5. 163

Lanene tropine (preše) zmlete, izvrstne za pospeševanje mlečnosti in za prasice, ima v zalogi kilogram po K 2'60 L. Fürzager, Radovljica. Pošlje se vsaka množina tudi po železnici, ako se vrece naprej pošljejo. 164

Gozdne sadike smereke, tri- in štiriletne, po 15 kron tisoč, ima oddati Oskrbništvo Radvina pri Mariboru. 164

Krompir! samo po 40 vinarjev kilogram za jed, seme ali živalsko krmo, oddaja v poljubnih množinah vsakemu, ki se zanj zgleda v pisarni **Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani** na Turjaskem trgu šte. 3. Vreče je seboj prinesli. Glede kakovosti ne prevzame družba prav nobene odgovornosti. Krompir bo došel iz Bačke, se je na poti zakasnul ter bo vsled tega morda deloma neporaben. 165

Kupim žganjarski kotel iz bakra, že rabljen, v dobrem stanju, najraje z dvema cevma, držec od 75 do 80 l. Pismene ponudbe in zadnja cena naj se pošlje pod N. 1. št. 20, pošta Semlč, Dolenjsko. 75

Bik za plemo, lepe rasti, simodolske pasme, 22 mesecev star, se proda za cenjo po dogovoru Franc Stermole, Prapreče 17, p. St. Rupert, Kranjsko. 176

Bika - plemenjaka, krasnega triletnega, pincgavske, čiste pasme, premiranega in lice-covanega, proda po ugodni ceni Alojzij Ostre, posestnik v St. ri - Novi Vasi, pošta Križevci pri Ljutomeru, žel. postaja Bučevci. 177

Kupim junca, ki bi naj bil star 8 do 9 mesecev, secev. Karl Tašek, posestnik, Padež št 10, p. Laški trg. 178

Trije konji, 5, 7 in 8 let stari, 15 pesti visoki sposobni za vsako vožnjo so naprodaj pri Jožetu Kunej, poštar in posestnik, Trbovlje. 179

Prodam lepega mladega konja kateri zna voziti in je posebno pripraven za hitro vožnjo, samske sanke, moderno tapcirane sanke in kolo, še ne veliko rabljeno. Cene po dogovoru Anton Lovšin, Jurjevica 34, pri Ribnici. 180

Posestvo je naprodaj na gori sv. Lorenca pri Krškem. Polzvedbe pri Jožetu Jazbec, Stara vas 90 pri Vidmu, Stajersko. 181

Plemensko krava lepo, dobro m'ekarico, švicarske pasme, ki je v tretje teletila, imam naprodaj. Pojrobnosti in cena se poizve pri Ivanu Žark v Lescah št. 4, na Gorenjskem. 182

Pet prasičkov ima naprodaj Vinko Cirman, Glince 21 pri Ljubljani. 183

Upravništvo „Kmetovalca“ sprejema le primerne inserate po cenah, ki so razvidne na poglavju.

Objavljenje bo imelo vedno dovoljen uspeh, kajti »Kmetovalec« izhaja (dvakrat mesečno) v 25.000 izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih pokrajinah v Jugoslaviji.

Kmetovalci!

Razširjajte »Kmetovalca« Čitajte ga pridno in ga dajajte tudi nečlanom čitati, da jih pridobite za družbo. 25.000 nas je že v Kmetijski družbi, pa bi nas bilo lahko še enkrat toliko. Čimveč nas bo, več bomo dosegli.

Viktor Korsika

trgovina s semeni

Ljubljana, Kongresni trg.

Priporoč. m svoji preizkušena in priznana pristna ter dobro kaljiva zelenjadna, poljska in cvetlična

semena.

Cenik za l 1919 je izšel in je vsakomur brezplačno na razpolago.

Prosim, ozirajte se natančno na moj naslov! (2)

Kmetovalci! Denarni zavodi!

Gozdarske in gospodarske zadruge!

Berite! Lesotrzeci! Berite!

A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesna debel posekanega in rastočega drevoja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridejane so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridejane tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploškovne in kubične mere s staro mero. Cena knjiži proti predplačilu za nde c. kr. kmet. družbe K K 159.

VABILO

k

občnemu zboru Konjerejske zadruge

v Lescah

ki bo

v torek, dne 10. junija 1919

ob 2. uri popoldne

pri županstvu v Lescah št. 4.

Spored:

(54)

1. Poročilo načelnika.
2. Pregled računov.
3. Volitev novega odbora.
4. Predlogi in nasveti itd.

Opomnja: V slučaju nesklepčnosti, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih udov.

LESCE, dne 20. maja 1919.

Ivan Žark, načelnik.

Ponudimo
melasno krmo

za konje 100 kg. 46 K.

lanene tropine

100 kg 200 K

brez vreč. (56)

Huter & Ko.,

d. z. o. z.

Medvode.

Kmetovalci!

Skrbite za kar največje razširjenje

„Kmetovalca“!

Stremite za tem, da se ga lahko čita

v vseh gostilnah in javnih prostorih.

25 000 nas je že v Kmet. družbi,

pa bi nas bilo lahko še enkrat več.

Čim več nas bo, več bomo dosegli!

Cementna (11)

strešna opeka

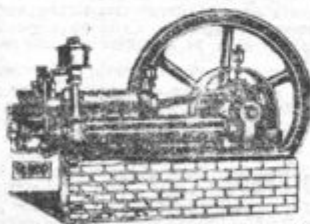
najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin,

Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev

iz najslavitejših tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tovarnic „WELSI“.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro gallico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☉

Poštno hranilnice račun št. 828.406.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica Ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

☉ v LJUBLJANI ☉

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **2%** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **42,000.000 kron.**

Stanje rezervnih zakladov **1,100.000 kron.**

DRUŽBENE VESTI.

Đopošiljatve denarnih zneskov. Slovenska kmetijska družba dobiva od raznih strank denarne zneske po poštni nakaznici in položnici, ne da bi bilo na teh navedeno v kake svrhe se upošilja ta denar. Naprošajo se torej vse stranke, naj na nakaznicah ali položnicah **natančno navedejo namen vposlane svote**, na pr. za udnino, število udov, naročba semen, vrsta, ali drugih potrebščin. Zneski, ki so namenjeni ribarskemu odseku Slovenske kmetijske družbe, naj se naslovljajo na družbo z dodatkom „**za ribarski odsek**“. Taka natančna označba je za računski oddelek kmetijske družbe neobhodno potrebna, če hočemo omejiti razne reklamacije in terjatve.

Vinogradnikom in sadjerejcem! Slovenska kmetijska družba je pravkar prevzela naslednje demobilizacijsko blago, namenjeno in primerno povečini vinogradnikom: 216 komadov večjih prevoznih škropilnic (pump) za drevje in 300 kom. različnih motik; 1150 čopičev za desinfekcije, belenje itd. — Družba pripominja, da glede kakovosti in kompletnosti tega blaga ne more prevzeti *prav nobenega jamstva* in da zato te stvari ne bo oddala na navadna pismena naročila, temveč le onim podružnicam in drugim kmetijskim korporacijam iz vinorodnih krajev, ki sami pravočasno odpošljejo v Ljubljano kakega pooblaščenca, da nakupi in osebno izbere večje število teh strojev, ki jih potem takoj odvzame iz družbenega skladišča.

*** Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:**

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3'—, 50 g za K 1'60.

Bernadotov vinomer zaenkrat ni mogoče več dobiti.

Brusni kamni, navadni po K 1'—, boljše vrste po K 2'— komad.

Čopiče za belenje po K 1'— komad.

»Ergofor«, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primankuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsu. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih po 2—4 ne polne žlice

pri govedih „ 2—6 „ „ „

pri kozah ovcah in prasičih „ 1—2 „ „ „

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni oku ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd stane kg 7 K.

Fenoltaleinov reagenčni popir, ki se rabi pr napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Inkarnatna detelja. Ta krmska rastlina je zelo primerna rastlina za kraje z milejšim podnebjem, kjer rase trta. Seje se jo samo, rase hitro in daje v najkrajšem času

obilno tečne krme za govedo. Seje se jo 14 do 20 kg na hektar ali 7 do 10 kg na oral. Daje sicer le eno košnjo, ta pa je izdatna. Priporoča se torej vsem živinorejcem, ki si hočejo pridelati zadostne krme, da si jo letos posejejo. Slovenska kmetijska družba oddaja seme inkarnatne detelje po 6 K za kg. Kdor si jo hoče naročiti, naj to nemudoma stori, dokler je še kaj semena na razpolago.

Klajno apno po K 160— sto kg z vrečo vréd. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic z največ 100 kg.

Kostni superfosfat po 74 K sto kg z vrečami vréd.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Roženo moko, izvrstno dušičnato gnojilo oddaja Slovenska kmetijska družba po 105 K za 100 kg z vrečami vréd. To umetno gnojilo je posebno velike vrednosti za vinograde, ker se v zemlji razkrajja le polagoma in deluje torej po več let. Pozivljemo vse kmetovalce, v prvi vrsti pa vinogradnike, naj si to umetno gnojilo naroče za pomladno gnojenje. Trosi se ga lahko vsak čas, treba ga je pa podkopati ali podorati.

Salojidin (natrijev tiosulfat) družbi ni došel in tozadevnih naročil torej ne more izvršiti.

Sladkorna pesa po K 8'— kg.

Seme detelje lucerne ima družba zopet na raz polaganje in ga oddaja svojim udom po 20 kron kilogram. Vreča se posebej računa. Seme je jako lepo jamčeno brezpredenično, jamčeno zadnje letine. Priporočamo udom nakup tega blaga. Podružnice, ki jim družba na prvotno naročilo ni mogla lucerne poslati, naj naročitve ponovijo.

Seme domače detelje po dnevni ceni kg do 20 K — vrečica in poštnina se posebej zaračuna.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rumene in rdeče Mamut krmilne pese K 24'— kg.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 gr po K 12'— kg.

Uspulum po 50 gramov za 2 K in po 100 gramov za K 3'60.

Žveplo ventilirano, pravo siciliansko blago po K 6'— kg.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Največja slovenska hranilnica:

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

:: Ljubljana, Prešernova ulica št. 3. ::

je imela koncem l. 1918 vlog . K 80,000.000—, rezervnega zaklada „ 2,500.000—.

Sprejema vloge vsak delavnik, večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna. (1)

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obilgatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

Vabilo
k
občnemu zboru
Živinorejske zadruga
na Boh. Beli

registrovane zadruga z omeje. poročtv.
v nedeljo, dne 8. junija 1919
ob 3. uri popoldne
v šoli na Boh. Beli.

Dnevni red:

1. Odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1918.
4. Slučajnosti.

Ako bi ne bil sklepčen redni občni zbor, se pol ure pozneje vrši izvanredni občni zbor v istem prostoru in z istim dnevnim redom, ki sklepa pravočasno brez ozira na število navzočih članov.

BOH. BELA, dne 14. maja 1919.

Načelstvo.

(6) **Slovenska**
KMETIJSKA DRUŽBA
KLANJSKA

Je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek		Cena K
2.	Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu	—60
3.	Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	—40
5.	M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa	3—
8.	Boh. Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških ključov	60
10.	B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	140
11.	Gustav Pirc: Poglavlje o govedoreji na Kranjskem	60
12.	Pridelovanje in razpečevanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špalirju. (B. Skalický)	1—
13.	O sestavljanju in setvi travnih mešaníc. (Weinzierl-Turk)	2—
14.	A. Sivic: Poljudno navodilo za merjenje lesa	3—
15.	Steuert-Jamnik: Soseda Razumnika konjereja	2—

J. Komatič, dolgol. zastopnik znane tvrdke K. in R. Ježek, Blansko, tovarna kmetijskih in poljedelskih strojev in motorjev se priporoča. — Dobra in solidna postrežba. Ljubljana, Gradišče št. 11. Nadalje priporočam dobro znano tovarno

WELSIA

katera izdeluje izvrstne **brzoparilnike** vseh velikosti z dvojnimi pocinkanimi parnim kotlom, in porabno obremen za kuhanje žganja. (40) Decimaine tehtnice cementne vseh velikosti, z uteži vred. Sprejemam naročila na siamozreze nože. Cene po dogovoru.

Opeko.
živo apno,
cement

v celih vagonih odaja po primernih cenah

transportna in premogovna

tvrdka (47)

F. & A. UHER

Ljubljana,

Selenburgova ul. 4.

Industrija za razsvetljavo

družba z o. z.

Maribor ob Dravi

Gospodsk. ulica št. 5.

Električne naprave za razsvetljavo za mline, žage in druge kraje.

Električni motorji,
električni gladilniki,
električne žepne svetilke.

SLOVENSKA KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja 10

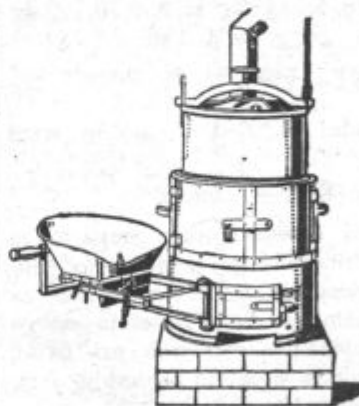
„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad po 50 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
7. Gnojenje vinogradov.
8. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
9. Čiste drože in njih raba v kletarstvu.
11. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
12. Kako se pripravlja dober vinski kis.
13. Vzrok neplodnosti pri govedih.
18. Krmljenje z oljnimi tropinami.
21. Bradavice pri domačih živalih.
23. Kisli črvicek.
25. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
26. Naprava petiota ali domače pljace.
27. O bistvu alkoholnega vrenja (kopenja) in o rabi čistih vinskih drož pri pridelovanju vina.
29. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
32. Zavrelka.
34. Trtna plesnoba.
35. Kako se napravlja stanoviten sadjevec.
36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
37. Kislost (kisloba) in razkisanje vina.
38. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
41. Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pisanje prašičev.
43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
46. Kaj so bradavice (gobe) in kakih jih odpravimo?
48. Kožni izpuščaji pri prašičih.
50. Izdelovanje mila za dom.
51. Zdravljenje kužnih boleznih cepljenjem.
52. Sredstva proti trtni plesnobi.
53. Kateri način zelenega cepjenja trt je najbolj priporočljiv.
54. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
55. Konserviranje sadja brez sladkorja.
56. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
57. Snetjavost pri žitu.
58. Kako se jajca ohranjajo.
59. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
60. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
61. Kdo se naj še zglašuje za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?
62. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
63. Garje pri konjih.
64. Apneni dušik, najboljša sedanje dušičnato gnojilo.
65. Kako pripravljamo domači kvas (kravajce, drože)?
67. Zatiiranje trtnih boleznih spomladi.

Parilnike za krmo „Welsia“

močne in nepokončljive, vse velikosti od 60 do 600 l izdeluje samo **Reform-Werke, Wels. O. Ö.**

Nadalje specialni izdelki:
Konjske grablje,
takoje dobavno.

Obračalni parilnik z ali brez naprave za žganjarstvo.
Kotlji za kuhanje žganja.
Kotlji za kuho in pranje.
Patentne peč za peko in sušenje.
Prekajevalnice.
Gnojnične sesalke. (58)
Pocinkani lonci in kozice.
Mize za pranje.
Posode in valjavnice za perila (Monga).

Ceniki na željo zastoj.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6.

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezerv-

(5) **nih zakladov.**

Posojila se dovoljujejo po 4 do 5%

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.